

Kostimografija 1

izv.prof.dr.art. Jasmina Pacek univ.spec.art.therap.

*Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku*

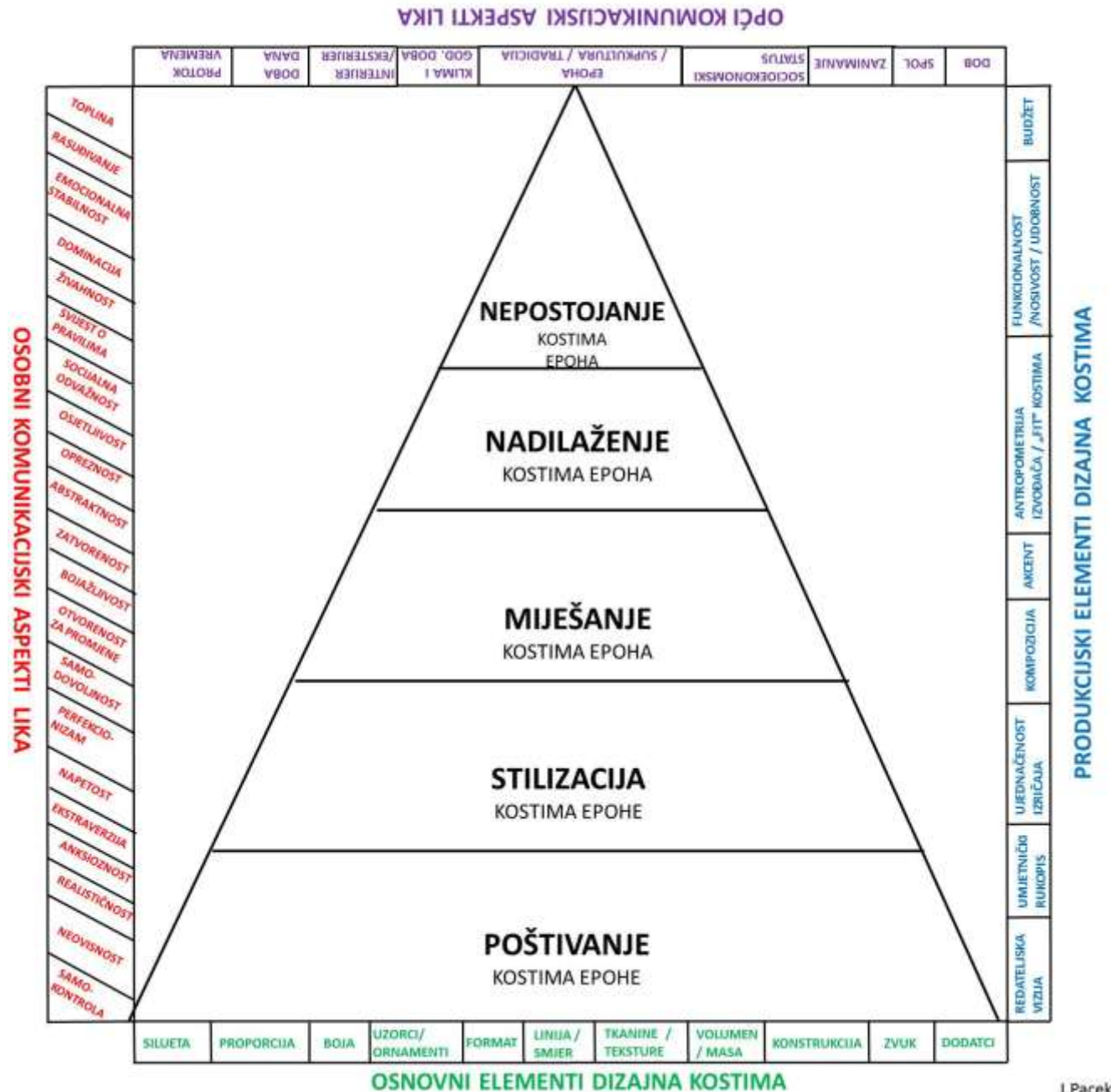
Taksonomija dizajniranja kostima

- ❖ Definicija kazališnog kostima je „sve što nosimo na tijelu na pozornici, bilo da se radi o slojevima odjevnih predmeta ili da smo potpuno goli“ (Anderson, *Costume design*, 1998.) To znači da je kazališni kostim neodvojiv od kazališne predstave.
- ❖ Kostim ima tri funkcije: osnovnu ili opću, uporabnu i komunikacijsku. Ova taksonomija uzima kao osnovno klasifikacijsko načelo komunikacijski aspekt kazališnog kostima.
- ❖ Taksonomija kreće od činjenice da svaki kostim prenosi gledatelju informaciju o vremenu, mjestu i vrijednostima unutar predstave te na temelju toga postavlja hipotezu o pet osnovnih kategorija dizajniranja kostima u odnosu na prisustvo (vidljivost, prepoznatljivost) epohe (tradicije i/ili supkulture).
- ❖ Ova je klasifikacija razvijena kao odgovor na nedostatak sistematizirane i sveuobuhvatne kategorizacije u području kostimografije, koristeći sve prijašnje pokušaje različitih autora kao polazišnu točku.
- ❖ Važno je primjetiti kako organizacijski princip prema funkcionalnosti u suvremenom kazališti više nije dostatan. Funkcionalnost u kojoj je kostimografija ograničena na baletni, dramski ili operni kostim, nije više dovoljna za moderne produkcije koje kombiniraju više kazališnih disciplina u jednoj produkciji.
- ❖ Ova nova taksonomija koristi prisustvo povijesnog sadržaja u kostimima kao svoje organizacijsko načelo istražujući kako se reference odjeće iz povijesnog razdoblja koriste pri stvaranju novih kostima.

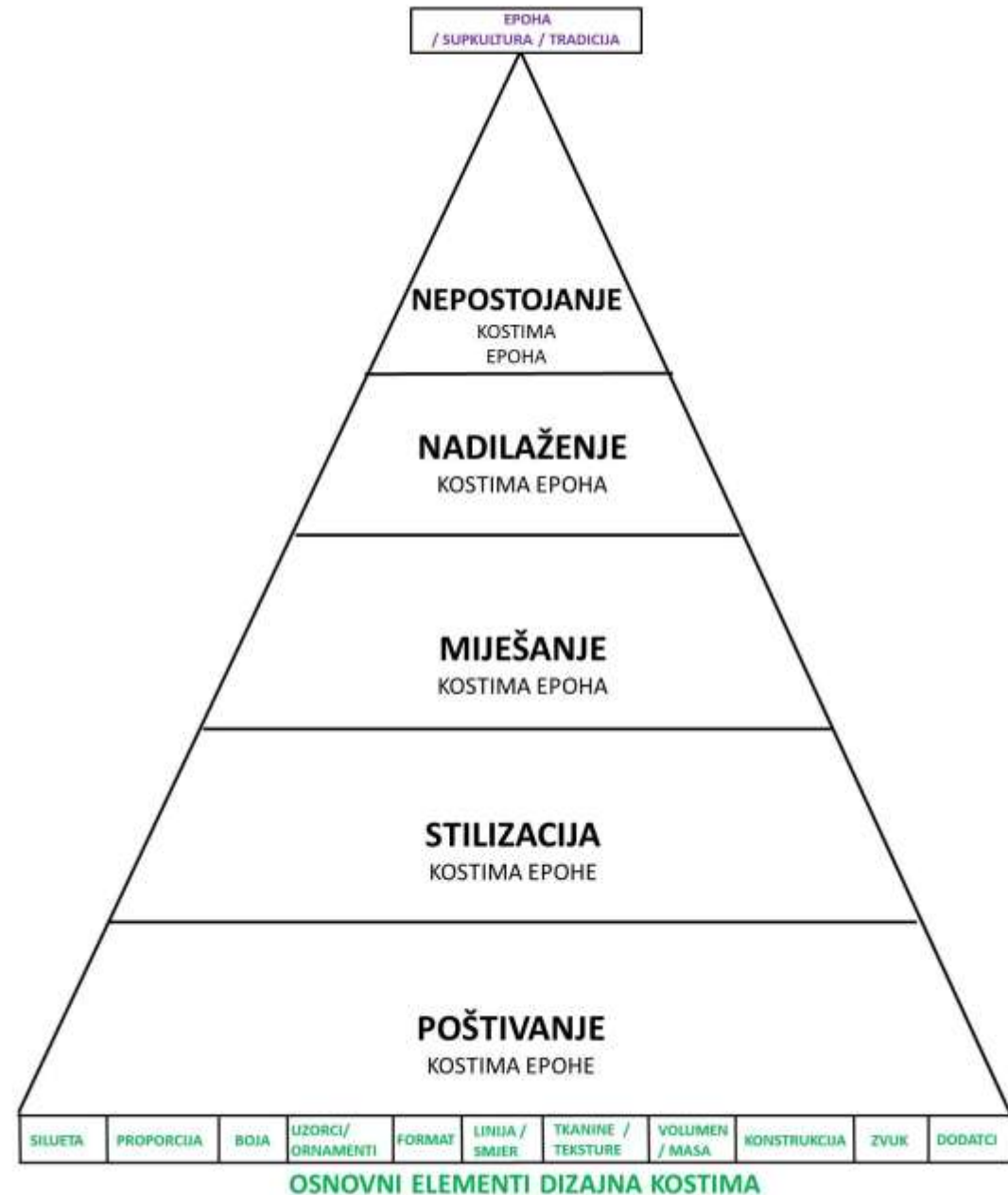
❖ Formirano je pet široko postavljenih kategorija, u koje se mogu svrstati svi kostimi.

❖ Pet kategorija definirane su prisustvom referentnih elemenata odjeće povijesnih epoha te predstavljaju potuno novu, ali dosljednu prizmu proučavanja kostimografije :

- ✓ *Poštivanje kostima epohe*
- ✓ *Stilizacija kostima epohe*
- ✓ *Miješanje kostima epohe,*
- ✓ *Nadilaženje kostima epohe*
- ✓ *Nepostojanje kostima epohe*

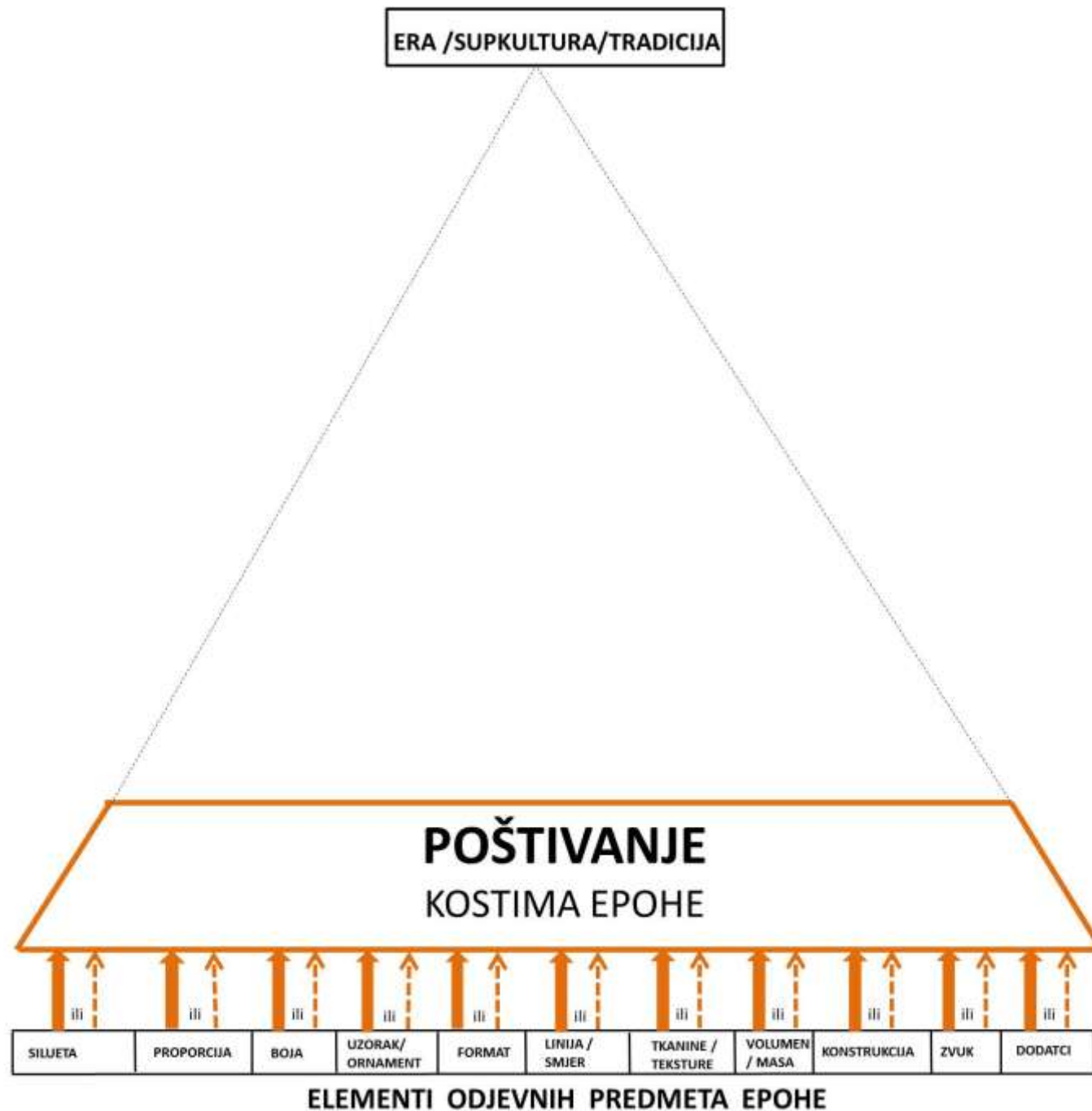
- ❖ Ovih pet kategorija stvaraju trokut unutar kvadratne matrice s prethodne slike (koja sistematizirano obuhvaća sve elemente dizajniranja kostima).
- ❖ „Osnovni elementi dizajna kostima” donja su crta trokuta. Oni predstavljaju elemente povijesnog razdoblja, uključujući: siluetu, proporciju, boju, uzorak/ornament, mjerilo, liniju/smjer, tekstil/teksturu, volumen/masu, konstrukciju, zvuk i kostimografske dodatke. Ti su elementi temelj za oblikovanje kostima.
- ❖ Trokut je prirodni simbol ove klasifikacije jer započinje u svojoj osnovi (donjoj crti) potpunim prijenosom svih osnovnih elementa dizajna odjeće iz povijesnog razdoblja. Trokut se sužava pri vrhu jer svaka slijedeća kategorija ima sve manje referentnih elemenata u odnosu na povijesno razdoblje. Vrh trokuta dodiruje element „epoha/supkultura/tradicija“ na suprotnoj strani od baze. Dotiče je jer čak i kada nema povijesnih referenci odjeće, i dalje može postojati prisutnost drugih elemenata povijesnog razdoblja.

1. Poštivanje kostima epohe

(Conforming)

- ❖ Prva kategorija taksonomije su kostimi koji su u skladu s odjećom iz povijesnog razdoblja. Stoga je SVAKI osnovni element dizajna novoizrađenog kostima (silueta, proporcija, boja, uzorak/ornament itd.) točan u odnosu na odjeću promatranog povijesnog razdoblja. Zbog toga se na dijagramu prikazanom strelice uzdižu iz svih povijesnih referenci odjeće, prema novo nastalom kostimu koji „Poštiva kostim epohe”.

- ❖ Silueta, linija, proporcija i konstrukcija specifični su i prepoznatljivi za svako povijesno razdoblje. Svako povijesno razdoblje ima i specifičnu paletu boja. Čak i pogrešna nijansa određene boje može napraviti ogromnu razliku i uništiti autentičnost. To je osobito važno jer nisu sve vrste boja bile dostupne u svakoj eri. Kada se ponavljaju uzorci, važno je razumjeti jedinstvenost i prepoznatljivost povijesnih uzoraka. Na primjer, cvjetni uzorci izrađeni su u stilovima specifičnih za umjetnika, određeno razdoblje i zemljopisni položaj. Iako su iz istog doba, britanski cvjetni dizajni jako se razlikuju od talijanskih po stilu, boji, proporciji, ponavljanju itd...
- ❖ Dizajneri i reditelji koji zahtjevaju „Poštivanje kostima epohe” snažno vjeruju u važnost „epohe“ te da ona određuje izgled predstave i njenih likova. Tvrde da uspjeh svake predstave i prikazivanja razdoblja u velikoj mjeri ovisi o kostimima. Smatraju da umjetnost i dizajn svakog razdoblja pokazuju karakter i zahtjeve te određene civilizacijske faze koja se može interpretirati kroz odijevanje.
- ❖ Ova taksonomija polazi od pretpostavke da kostimografi trebaju prvo naučiti kreirati povijesno autentične kostime. Slično kako se u metodologiji slikarstva prvo uči realistično crtati i slikati po promatranju, bez obzira u kojem smjeru će se kasnije razvijati osobni umjetnički izričaj.

- ❖ Prva kategorija „Poštivanjem kostima epohe” ima dvije potkategorije :
  - ❑ Povijesne replike
  - ❑ Povijesno-autentičan autorski kostim

□ Povijesne replike

- ❖ Povijesna replika je rekonstrukcija točnog odjevnog predmeta bazirana na materijalnim povijesnim izvorima na kojima se dobro vide autentični povijesni odjevni predmeti (fotografija, ulje na platnu, originalni odjevni predmeti i sl.).
- ❖ Svi osnovni elementi dizajna referentne odjeće kopirani su kako bi se stvorio novi kostim koji u potpunosti replicira povijesni.
- ❖ Za dizajnere kostima izrada povijesnih replika kreativno je najrestriktivnija potkategorija, ali je tehnički najzahtjevnija.

□ Povijesne replike

- ❖ Primjeri materijalnih povijesnih izvora (u svakom primjeru lijevo) kao što su fotografije povijesnih odjevnih predmeta iz muzeja, portrena ulja na platnu ili originalne crno/bijele fotografije te novi kostimi (u svakom primjeru desno) koji su nastali kao njihove replike.

- ❖ Primjer rada na povijesno autentičnom kostimu stvarne povijesne ličnosti, Hitlera.
- ❖ Primjetite artikl: baloner. Prilikom dizajna rekonstrukcije pazilo se na sve osnovne elemente dizajna :siluetu, proporciju, boju, vrstu materijala, itd.

„Pacijent dr. Freuda”, Teataru Gavran, Zagreb, dizajn kostima: Jasmina Pacek

- ❖ Primjer rada na povijesno autentičnom donjem vešu. Kostim s materijalnog izvora (fotografije) predstavlja određene vrijednosti i „osjećaj” vremena.
- ❖ Poštivani su svi osnovni elementi dizajna, a posebice se ističu kroj (silueta, proporcija, konstrukcija), boja i materijal (čipka).

- ❖ Primjer rada na povijesno autentičnoj odjeći ženskog orkestra s kraja 19.stoljeća, na osnovu jedne sačuvane orginalne fotografije.

„Lošinjske perle”, JAK, Mali Lošinj, dizajn kostima: Jasmina Pacek

- ❖ Primjer rada na povijesno autentičnoj vojnoj odjeći rimskih vojnika. Proces je obuhvaćao izradu šivanih donjih odjevnih predmeta, pletenih „oklopa”, kožnih dijelova kostima, kožnih štitnika za noge i ruke, od gipsa lijevanih i oslikvanih medaljona, kaširanih kaciga i drvenog oružja.

„Norma”, HNK u Osijeku, dizajn kostima: Jasmina Pacek

- ❖ Primjer rada na povijesno autentičnim filmskim kostimima stvarne povijesne ličnosti, Grete Garbo.
- ❖ Istraživanje obuhvaća proučavanje svih dostupnih vizualnih informacija: fotografija, filmova i televizijskih emisija snimanih tijekom svih faza njezinog života.

Zadatak 1:

➤ 1.a) Izaberite dva materijalno-povijesna izvora na kojima se dobro vide autentični povijesni odjevni predmeti (fotografiju, ulje na platnu, originalne odjevne predmete i sl.). Dobro proučite sve elemente odjevnog predmeta kao što su materijal od kojeg je napravljen, kroj i sl. Zamislite kako radite kao dizajner u povijesnoj filmskoj produkciji i trebate napraviti identičnu repliku tog povijesnog kostima. Pronađite najbliži mogući materijal (ili materijale ako ih je više) te kupite male uzorke istih.

Nacrtajte kostim identičnog izgleda kao što je na originalnom materijalnom izvoru. Točno označite položaje svake tkanine na kostimografskom crtežu. Ako neki dio kostima nije jasno vidljiv iz materijalnog izvora, konzultirajte se s literaturom o odijevanju u tom povijesnom razdoblju kako biste si razjasnili pojedine konstrukcijske detalje.

Vaša skica treba biti ilustrativno jasna i vjerodostojna kako bi članovi autorskog tima i producenti mogli vidjeti sličnost s originalom. Istovremeno mora biti dovoljno tehnički jasna kako bi na njoj krojači u radionici mogli vidjeti sve potrebne elemente izrade.

Ovakav način rada puno se češće koristi u filmskoj industriji nego u kazalištu. Jedan od razloga je taj što su povijesno autentični kostimi skupi za izradu, a detalji se i tako ne vide na kazališno-scenskoj udaljenosti.

□ Povijesno-autentičan autorski kostim

- ❖ Povijesno-autentičan autorski kostim je onaj koji odgovara povijesnom razdoblju i sadrži sve elemente konvencije, ali nema stvarne povijesne reference za identičan odjevni predmet.
- ❖ Ova potkategorija pruža dizajneru mnogo više kreativne slobode, ali zadržavajući istu razinu tehničkog izazova kao kod povijesnih replika. Iako pruža više kreativne slobode, ova kategorija zahtijeva znatno složeniji proces dizajniranja jer uključuje detaljna povijesna istraživanja cijele epohe (ne samo jednog odjavnog predmeta) .

❖ PRIMJER PROCESA RADA:

1. korak

❖ Izaberite određeno povijesno razdoblje koje ste učili i obrađivali u sklopu kolegija „Povijest odijevanja i analitički dizajn povijesnih kostima 1-3”. Pronađite što više vizualnih informacija o odijevanju u tom periodu.

FIG. 11. Queen or unmarried noblewoman, c. 1250. Note flowing tresses, simple cote, and jewelled belt.

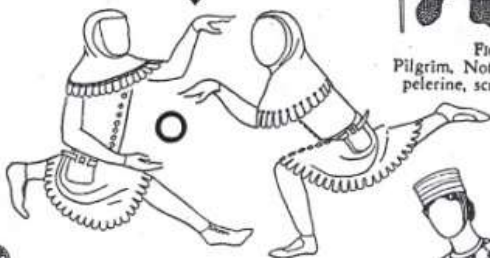

FIG. 7. Ball-players, c. 1350, from a miserere seat in Gloucester Cathedral. They wear chaperons and cote-hardies. Note knives stuck in their purses.

FIG. 9. Pilgrim. Note cockle-shell, pelerine, scrip, and staff.

FIG. 10. Armor of early 14th century from a brass dated 1325.

FIG. 8. a, Straw or felt hat, 1200-1300 or 1350. b, Bishop's mitre, after 1300. c, Papal tiara of the 15th century. The triple crowns date from 1316. d, Early 14th century crown. e, Chaperon, c. 1250-1300.

FIG. 12. A lady, c. 1250, wearing a linen headdress and *barbier* or chin-strap, and early type of surcote.

FIG. 3. Young man playing the psaltery, 1300-1350. Chaperon and cote-hardie.

FIG. 5. Nobleman, donor of a cathedral, 1300 to about 1350. His outer robe, fur-lined, may be classed as a peligon.

FIG. 6. Peasant, 13th or 14th century. His bonnet or "coif" was common to all ages, sexes, and classes.

FIG. 2. Gentleman in hunting dress, c. 1300. Note falconer's glove and turn-up surcote skirts.

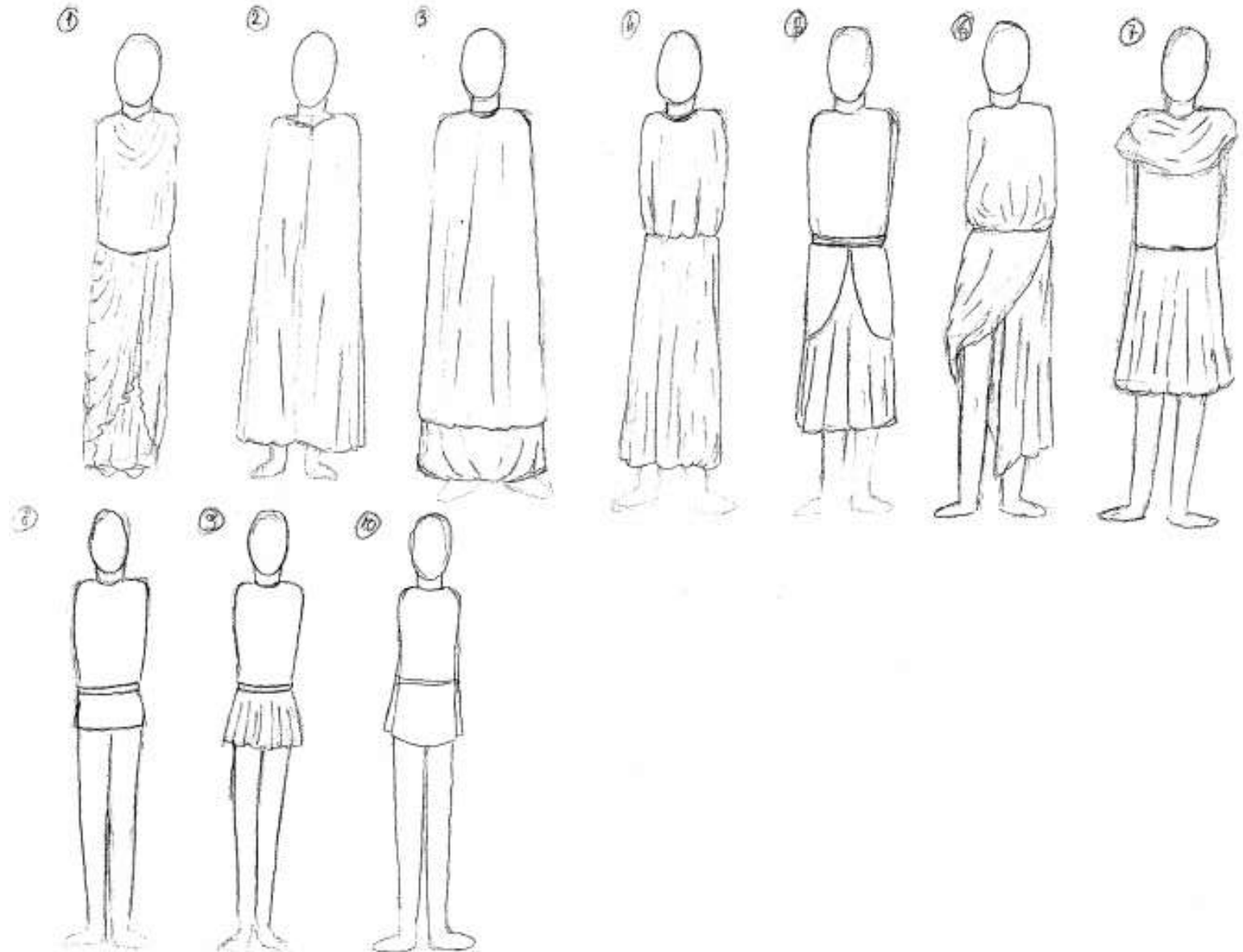
FIG. 1. Gentleman, c. 1250, wearing cote and mantle. Note his purse.

FIG. 4. Scholarly gentleman—1300 to about 1350. Dante wore such a cap.

2. korak

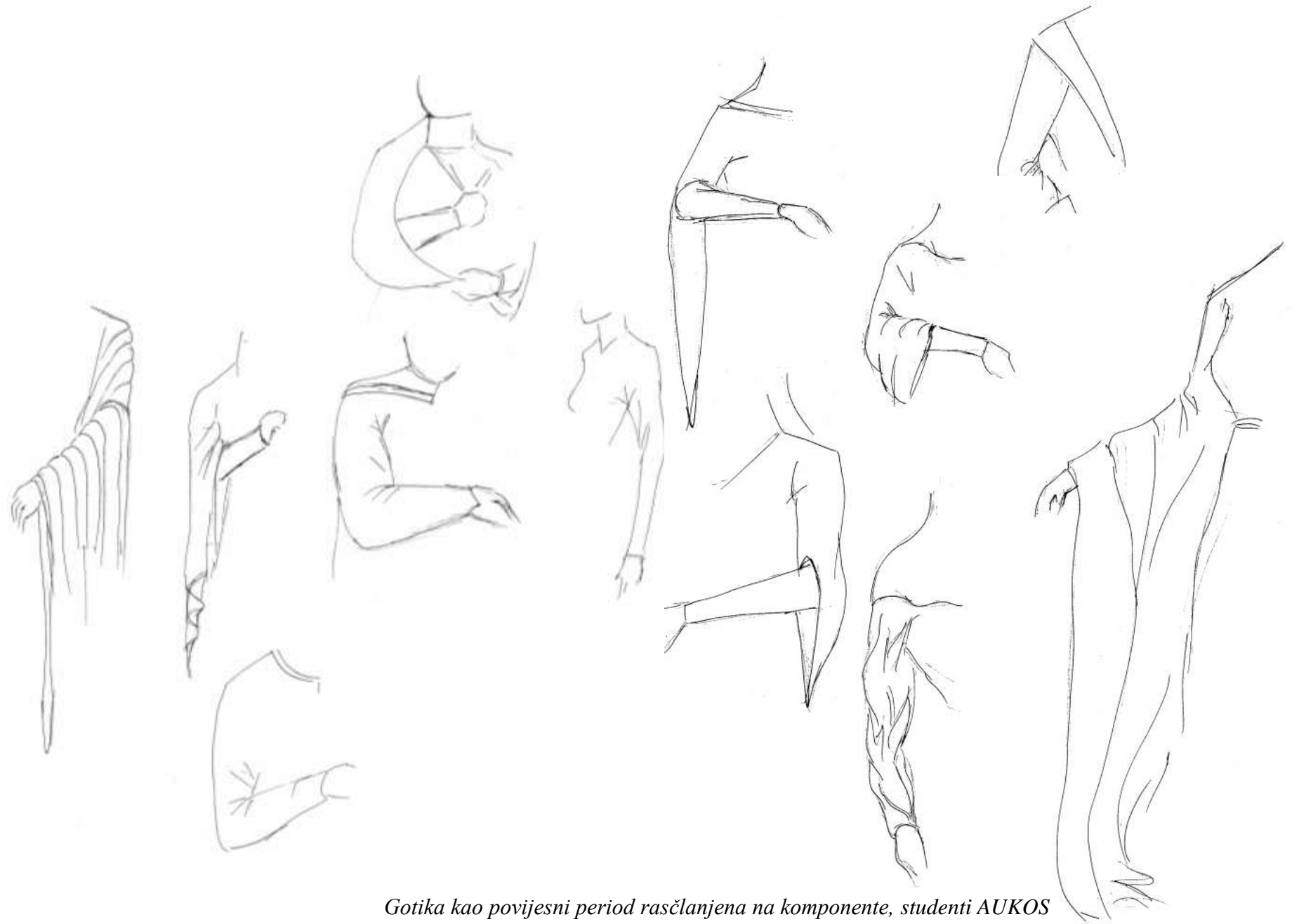
- ❖ Raščlanite period crtajući zasebno osnovne muške i ženske siluete vremena.
- ❖ U primjeru su muške gotičke siluete.

Gotika kao povijesni period rasčlanjena na komponente, studenti AUKOS

3. korak

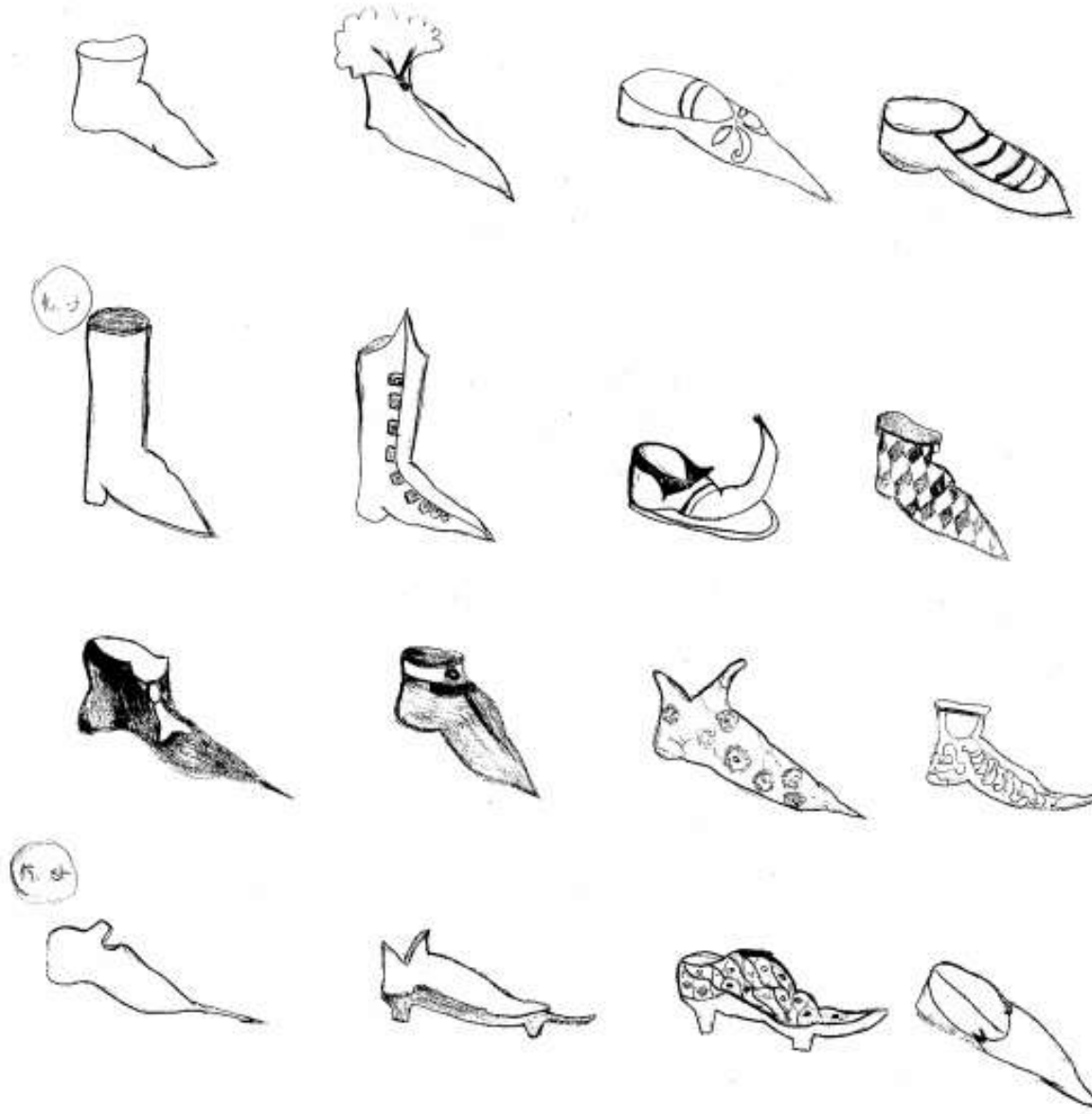
- ❖ Nacrtajte sve oblike rukava, ovratnika, dekoltea...
- ❖ U primjeru su sve vrste ženskih gotičkih rukava.

Gotika kao povijesni period rasčlanjena na komponente, studenti AUKOS

4. korak

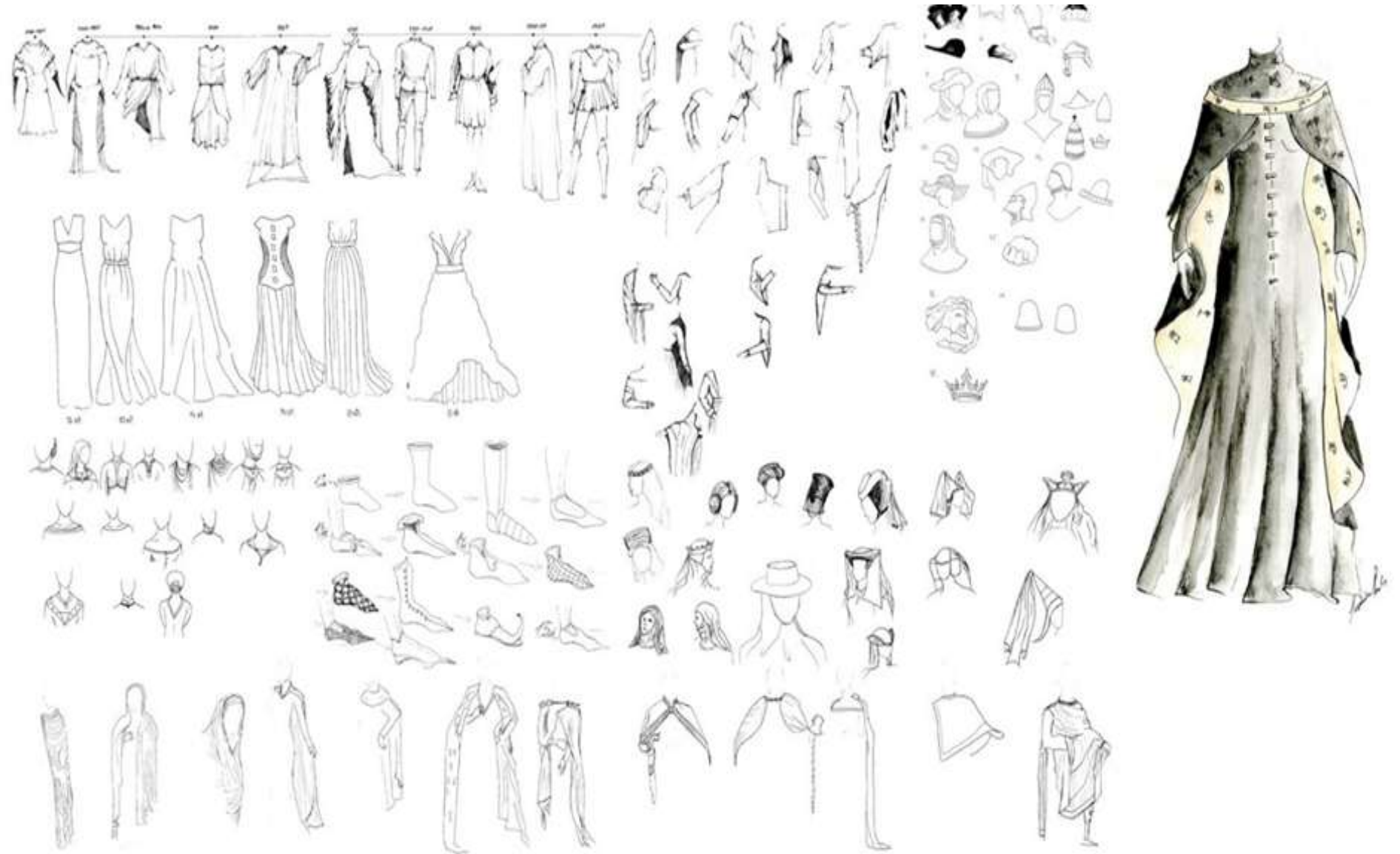
- ❖ Nacrtajte sve kostimske dodatke kao što su obuća, pokrivala za glavu, torbe i sl.
- ❖ U primjeru su sve vrste gotičkih cipela.

Gotika kao povijesni period rasčlanjena na komponente, studenti AUKOS

5. korak

- ❖ Posložite ih sve zajedno kako biste dobili bazu podataka o tome kako je izgledala odjevna konvencija tog vremena.
- ❖ Prilikom dizajniranja gotičkih kostima koristite samo elemente iz pripremljene baze podataka.

Gotika kao povijesni period rasčlanjena na komponente, studenti AUKOS

- ❖ Primjer dizajniranja autorskih povijesno-autentičnih kostima iz sredine 19.stoljeća. Prvo je odrađeno detaljno istraživanje vremena zatim je rasčlanjeno na komponente. Te komponente korištene su za kreiranje karaktera likova unutar predstave, prateći konvencije zadanog povijesnog perioda.

„Važno je zvati se Ernesto”, Gradsko kazalište mladih, Split, dizajn kostima: Jasmina Pacek

- ❖ Gotovi kostimi osim što su dobro funkcionirali u predstavi, fotografirani su u maniri vremena te su prikazani s filterom u „sepija” varijanti kako bi izgledali što vjerodostojnije.

„Važno je zvati se Ernešto”, Gradsko kazalište mladih, Split, dizajn kostima: Jasmina Pacek

Zadatak 1:

- 1.b) Izaberite određeno povijesno razdoblje koje ste učili i obrađivali u sklopu kolegija „Povijest odijevanja i analitički dizajn povijesnih kostima 1-3”. Pronađite što više vizualnih informacija o odijevanju u tom periodu. **Raščlanite period crtajući zasebno sve komponente muških i ženskih silueta:** pokrivala za glavu, vratne izreze, torza ili cijele siluete, rukave, nogavice (ili donji dio tijela), obuću i sl. **Posložite ih sve zajedno kako bi dobili bazu podataka** o tome kako je izgledala odjevna **konvencija tog vremena.**

Zadatak 1:

- 1.c) **Dizajnirajte tri kostima unutar konvencije** izabrane epohe iz prethodnog zadatka. Koristite elemente iz baze podataka na način da kreirate svoje autorske ali povijesno-autentične kostime. Oni neće biti replike, ali će odgovarati konvenciji vremena. To je kao da ste recimo živjeli u toj epohi i dizajnirali unutar nje, ono što je tada bili društveno prihvatljivo. Riječima ukratko objasnite zašto ste odabirali pojedine komponente za svaki od tri nova kostima, i dajte moguću karakterizaciju likova koji nose te kostime.

Ovaj način rada omogućuje kostimografima kreativnost, unutar konvencije zadanog vremena.

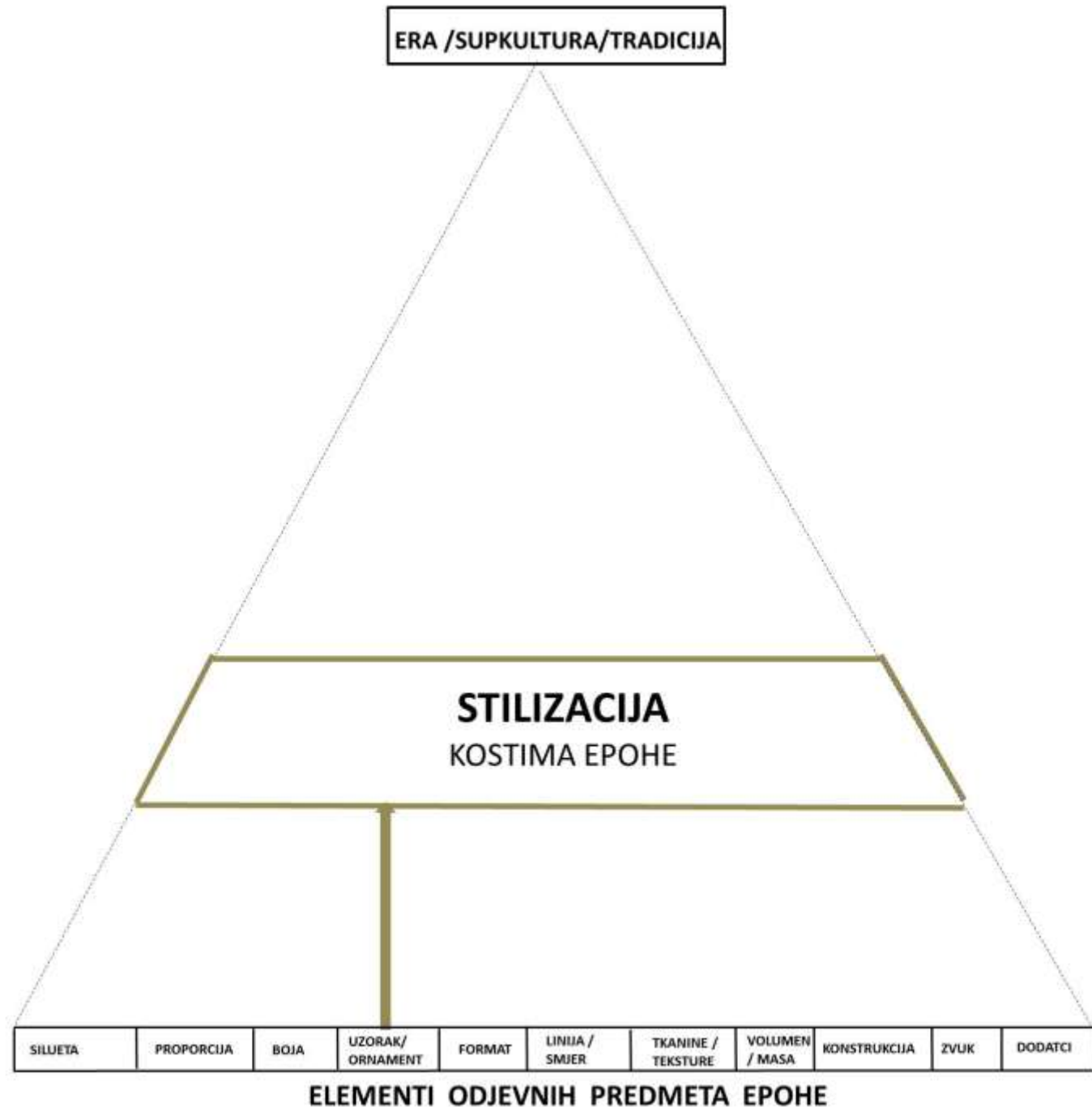
2. Stilizacija kostima epohe

(Styling)

- ❖ Stilizacija kostima epohe uključuje kostime koji su nadahnuti povijesnim razdobljem, ali nisu u potpunosti u skladu s njegovim konvencijama. Kreiraju se korištenjem jednog ili više osnovnih elemenata dizajna odjeće zadanog povijesnog perioda. Novi kostimi stilizirani su na način da prikažu suštinu, karakter ili dojam povijesnog razdoblja.
- ❖ Što je više elemenata zadržano iz izvornog odijevanja epohe, to će prepoznatljivija ta epoha biti u očima gledatelja.
- ❖ U novije vrijeme stilizirani povijesni kostimi najčešći su na kazališnim scenama.
- ❖ Kategorija stiliziranih kostima pruža dizajnerima mnogo slobode i kreativnosti za igru na različite načine kako bi transformirali odjeću iz povijesnog razdoblja u povijesno nadahnute kostime, a istovremeno zabavlja publiku i kazališne kritičare koji pristaju na ovu konvenciju.
- ❖ U ovim kostimima može se prepoznati suštinu epohe, ali se također može uživati u jedinstvenoj umjetničkoj ikonografiji kostimografa i svježem izgledu nove produkcije.

❖ Stilizacija kostima može se bazirati na samo jednom ili nekoliko osnovnih elementa dizajna koji predstavljaju elemente odjevnih predmeta zadane epohe.

❖ U primjeru je odabrani „uzorak/ornament” kao element na kojem će se graditi likovnost i prepoznatljivost stilizirane epohe.

❖ U primjeru su kostimi za povijesnu dramu u kojoj je radnja smještena u predromaničku Hrvatsku u 9. stoljeću. Budući da jedine reference toga vremena imamo na kamenim spomenicima, odabran je element pletera koji je stiliziran na različite načine (vezom i makrame tehnikom).

- ❖ Primjer dizajniranja stiliziranih antičkih kostima za „Dionizijev festival” za koje su korišteni slijedeći osnovni elementi dizajna kostima: paleta boja, silueta i konstrukcija (način vezanja).

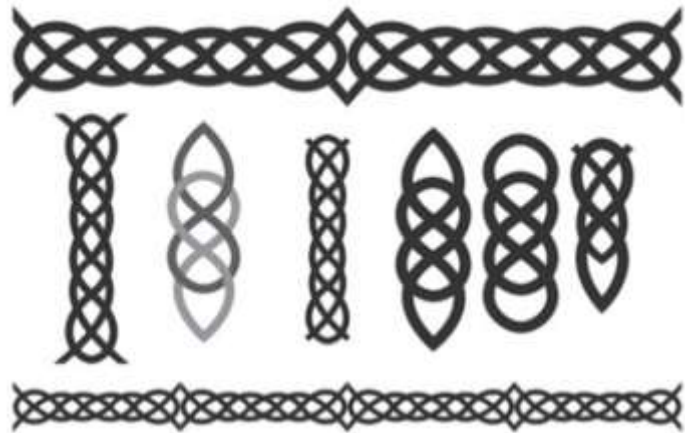
www.shutterstock.com • 1265091400

„Dionizijev Festival 2010. „ UAOS, Osijek , dizajn kostima:Jasmina Pacek

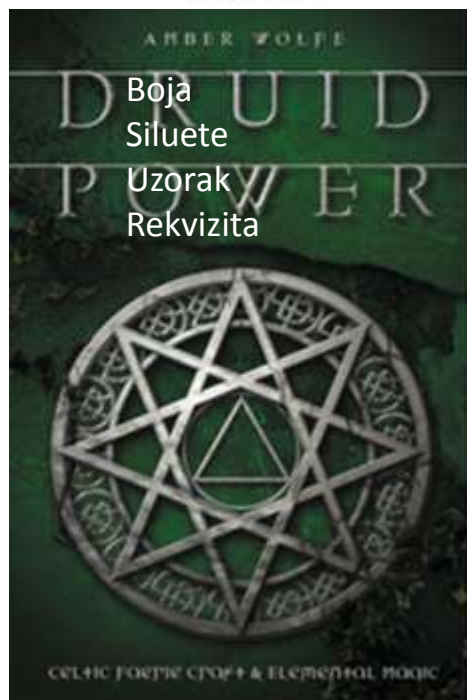

- ❖ Primjer dizajniranja stiliziranih druidskih kostima za koje su kao inspiracija korišteni slijedeći osnovni elementi dizajna: boja (zeleno), tkanina (lepršava, prozirna), uzorak (keltskog pletera) i kostimografski dodatak (srp).

„Norma”, HNK u Osijeku, dizajn kostima: Stela Tenšek

- ❖ Primjer dizajniranja stiliziranih muških druidskih kostima za koje su kao inspiracija korišteni slijedeći osnovni elementi dizajna: boja (bijela), tkanina (teža), silueta (muške duge halje), uzorak (keltskog pletera) i kostimografski dodatak (štap).

Boja
Siluete
Uzorak
Rekvizita

„Norma”, HNK u Osijeku, dizajn kostima: Jasmina Pacek

Primjer dizajniranja stiliziranih kostima baziranih na uniformama američkih izviđača: stiliziran je najprepoznatljiviji konstrukcijski detalj s tih unifomi (džep) na različite načine, te su korištene prepoznatljive boje : bež, crvena i plava, ali u drugačijim omjerima nego na originalnim izviđačkim uniformama.

Studentski rad Jelena Vučković , AUKOS,

- ❖ Primjer dizajniranja mood board-a autentične povijesne stilizacije perioda rokoka (lijevo) te stilizirane rokoko varijante (desno). Na stiliziranoj varijanti minimalizirana je paleta boja u tonsku te su tkanine zamijenjene papirom. Autentične su ostale silueta, proporcija, konstrukcija i volumen.

Studentski rad Jasminka Petek Krapljan, AUKOS,

- ❖ Primjer stiliziranih kostima baziranih na mood board-u inspiriranom dadaizmom. Osnovni elementi oko kojih se razvija stilizacija su uzorci/ornamenti dadaističke umjetnosti i uzorci/ornamenti proizašli iz mehanizama koji u skladu s dadaističkom filozofijom naglašavaju besmislenost civilizacije izlažući banalne predmete kao umjetnička djela.

Studentski rad Krešimir Tomac, AUKOS

Zadatak 2:

- **Izaberite jedno obilježje** (osnovni element dizajna kostima) određenog **povijesnog perioda** koje je prepoznatljivo i današnjoj publici (poput elizabetanskog ovratnika, renesansne krinoline i sl.).

Kreirajte seriju kostima stilizirajući taj element na najrazličitije, najneobičnije načine.

Pokušajte kreirati što više različitih rješenja (minimalno pet).

Crtajte kostime od naprijed, straga i bočno da bi elementi stilizacije bili vidljivi u prostoru, odnosno punom volumenu.

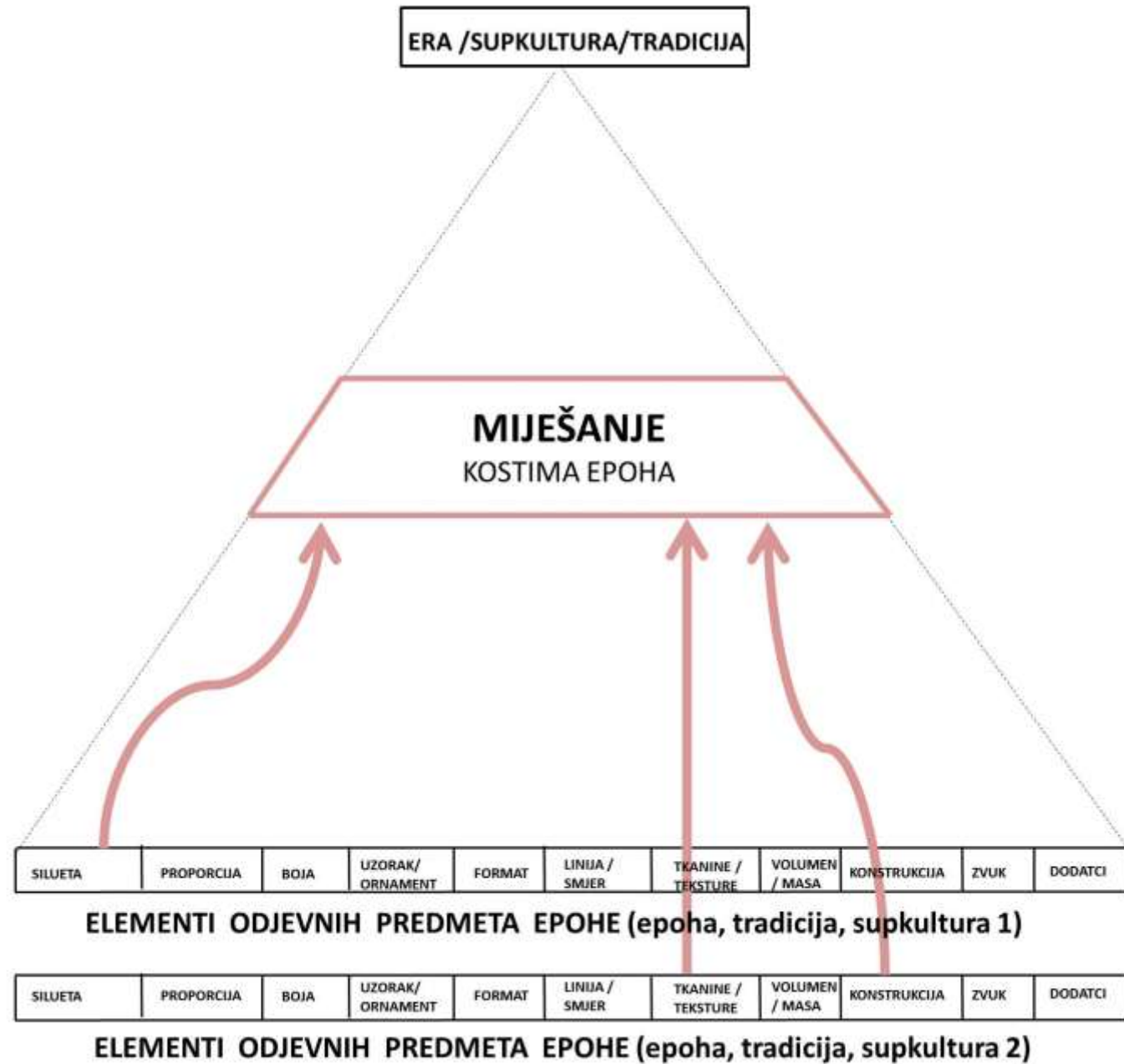
3. Miješanje kostima epohe

(Combining)

- ❖ Treća kategorija taksonomije prikazuje miješanje elemenata različitih povijesnih razdoblja.
- ❖ Ponekad je cilj je da prosječni gledatelj može prepoznati te utjecaje i potražiti smisao u svakom od njih. Ponekad se koristi čak više od dva utjecaja zajedno.
- ❖ Često se koristi miješanje povijesnog perioda sa suvremenim. Suvremeni kazališni redatelji često žele uzeti scenarij iz povijesti i ažurirati ga kako bi istražili temu ili problem koji je i danas važan i relevantan. Kad modni dizajneri stvaraju za operu, skloni su ovom pristupu dizajniranju kostima. Prada ističe kako uporaba suvremenih elemenata može operu učiniti razumljivijom. Lacroix ovo naziva „suvremenim dodirima“. Miješanje povijesnog perioda sa suvremenim, u suvremenom kazalištu, također je poznato i kao „suvremena aktualizacija“. Kazališni kritičari prepoznat će ovu kategoriju kada kostime s pozornice mogu nazvati dvostrukim referencama i stoga dvostrukim značenjem. Potrebno spajanje povijesnih i suvremenih razdoblja moguće je postići bilo kojim od osnovnih elemenata dizajna. Svaka kombinacija njih stvorit će suvremenu aktualizaciju: na primjer, povijesnu siluetu sa suvremenim tkaninama; suvremena silueta i proporcije s povijesnim ukrasima i paletama boja, itd.
- ❖ Ponekad se povijesne reference odjeće iz dvaju ili više povijesnih razdoblja kombiniraju i dalje manipuliraju na način da se originalna inspiracija više ne može prepoznati. U tom slučaju cilj nije očuvati ih iz komunikacijskih razloga, već kombinirati, manipulirati i dalje razvijati svaku referencu kako bi se stvorio „potpuno novi svijet“.
- ❖ Često kostimi stvoreni na ovaj način djeluju svježije, novo i originalno. Originalnost je važna u inovativnom kazalištu. Obično dizajneri ne kriju svoju inspiraciju, već su ponosni na vlastiti način „sastavljanja“ komponenti. Ovi postupci kombiniranja konvencija temeljenih na jedinstvenoj ličnoj likovnoj ikonografiji mogu proizvesti vrlo neočekivane kombinacije, isprepletene na originalan način. Postoje brojni primjeri ove kategorije. Budući da publika i kazališni kritičari obično ne prepoznaju porijeklo nadahnuća za takve kostime, skloni su ih nazivati "fantazijom" zbog nerazumijevanja ove kategorije.

❖ Treća kategorija je miješanje više različitih epoha i/ili supkultura koje mogu rezultirati u mješavini prepoznatljivih elementa svih utjecaja ili u potpuno unikatnom i novom izričaju.

- ❖ Miješanje asimetrične siluete rukava iz Steampunka te uzorka i konstrukcije čipke rukava iz češke tradicionalne odjeće.

+

=

❖ Mješanje siluete samostojeće orukvice iz Steampunka i siluete rukava iz češke tradicionalne odjeće.

+

=

- ❖ Primjer miješanja siluete i konstrukcije iz elizabetanskog perioda i siluete i tekstila iz suvremenog odijevanja.
- ❖ Jedna od najpopularnijih mješavina je ona sa suvremenim konvencijama , koje sadašnje vrijeme smatraju povijesnim razdobljem.

+

=

- ❖ Primjer miješanja siluete i konstrukcije elizabetanskog ovratnika iz elizabetanskog perioda i siluete haljine/kimona s dalekog istoka

+

=

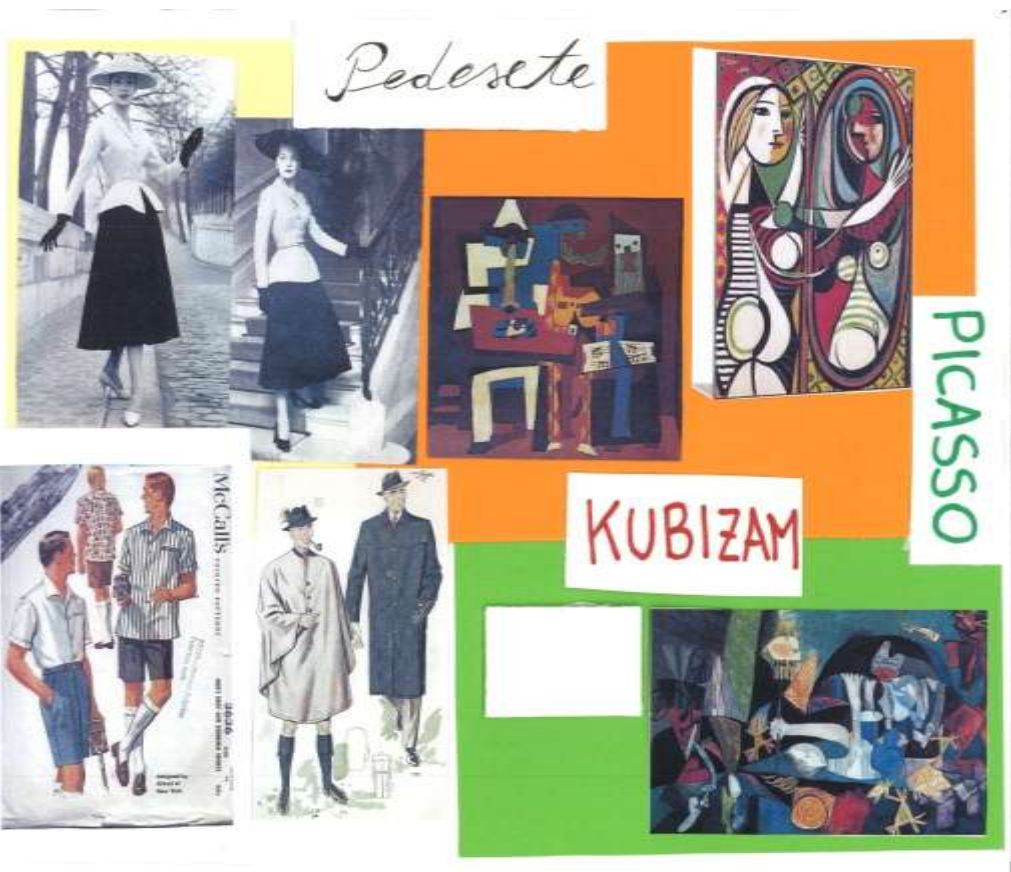
❖ Primjer miješanja tradicije afričkog plemena (lijevo na mood bord-u) i suvremenog kiparskog izričaja (desno na mood board-u).

- ❖ Primjer miješanja suvremenog casual odijevanje (dukserice, trenerke) i srednjovjekovnih oklopa, za kreiranje karaktera lika video igrice.

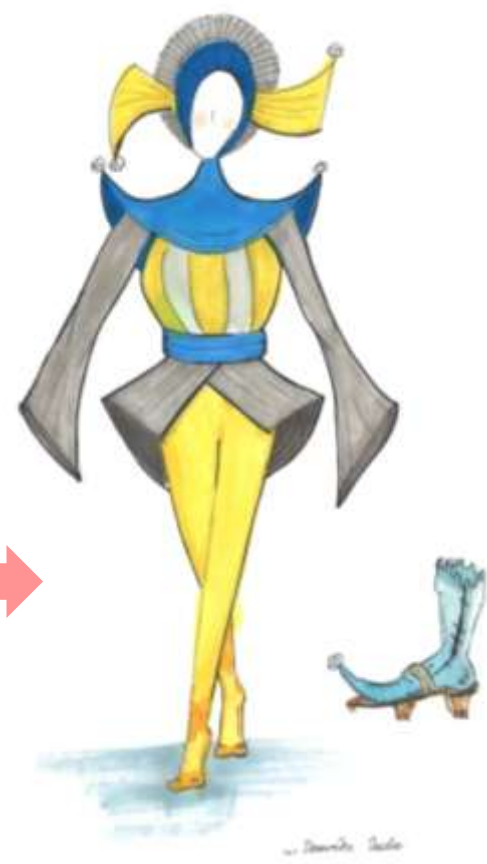

❖ Primjer miješanja siluete 1950tih godina i kubističkih kolorita i uzoraka.

❖ Primjer miješanja silueta srednjovjekovnih odjevnih predmeta i silueta šahovskih figura.

Studentski rad Sara Baričević, AUKOS

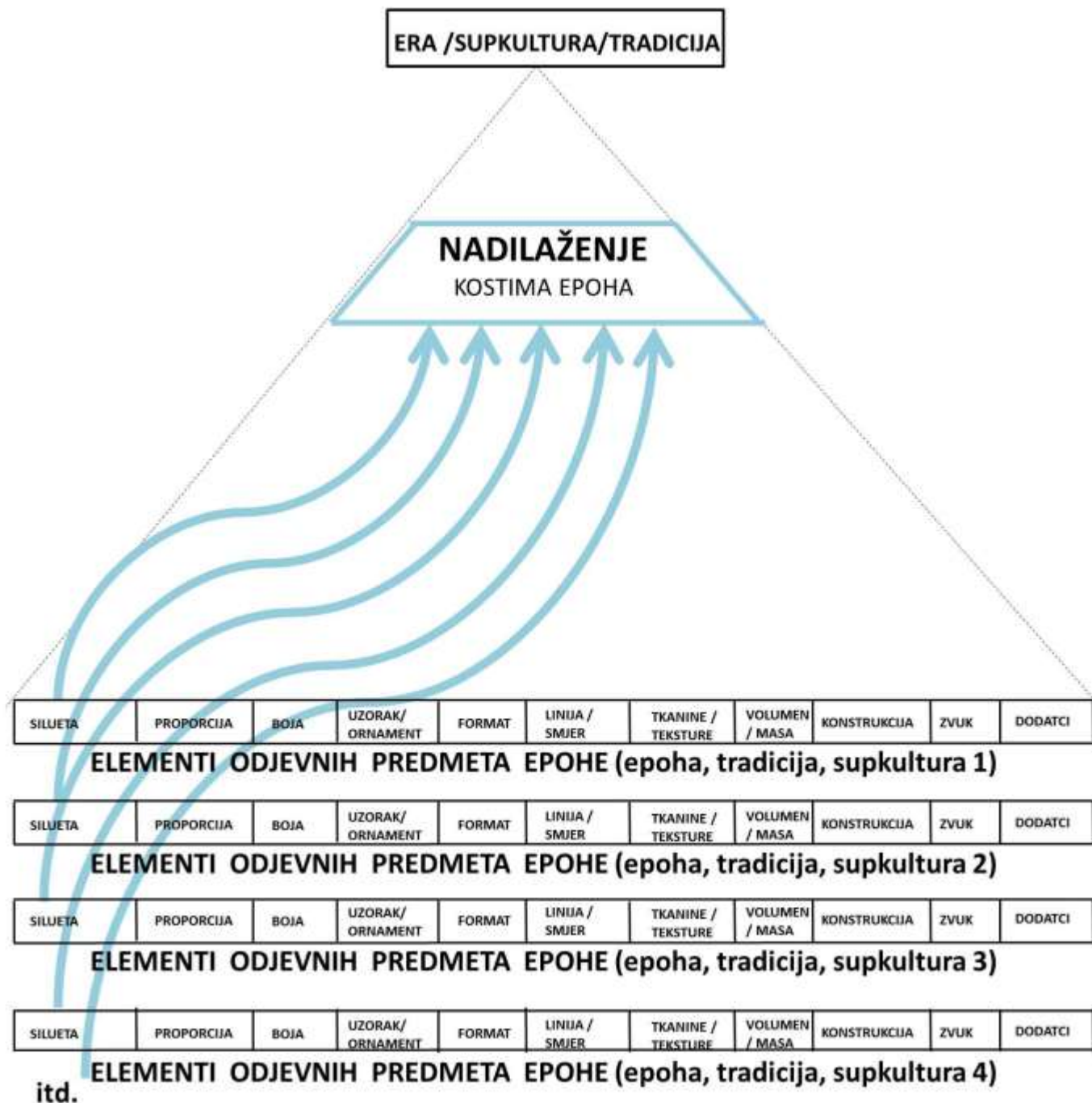
Zadatak 3:

- 3.a) Izaberite **dva povijesna razdoblja** koja vam se čine zanimljivima. Kreirajte **mood board** s elementima odijevanja iz oba perioda birajući one komponente koje su Vama atraktivne.
- 3.b) Kreirajte **unikatne kostime kombinirajući** te elemente na najrazličitije načine kako biste dobili potpuno unikatne kostime koji u sebi sadržavaju stilizacije oba povijesna perioda na način da su prepoznatljivi.
- 3.c) Nastavite s kombinacijom elementa dva odabrana povijesna razdoblja na način da **više ne obraćate pažnju na to jesu li elementi prepoznatljivi ili ne**. Neka Vaši novi kostimi kreiraju **potpuno novu likovnost** koja gledatelju neće biti prepoznatljiva kao mješavina dvaju izvora inspiracije.

*4. Nadilaženje kostima epohe
(Transcending)*

- ❖ Četvrta kategorija su svevremenski kostimi koji u sebi obuhvaćaju paradigmatske odrednice svih epoha /supkultura.
- ❖ To su kostimi koji nadilaze reference na odjeći iz povijesnog razdoblja. Popularno su poznati i kao „svevremenski kostimi“ ili „univerzalni kostimi“. Mnogi dizajneri su u potrazi za tim bezvremenskim osjećajem u svojoj umjetnosti, kao što i redatelji traže onu "univerzalnu poruku" koju žele poslati.
- ❖ Koristimo ih kada postoji potreba za nadilaženjem uobičajenog vremenska ograničenja ili prikazavanjem većeg broja razdoblja.
- ❖ Kostimi koji transcendentiraju povijesna razdoblja odnose se na njihov beskrajni broj jer su svi uključeni u taj jedan odjevni predmet /kostim.

❖ Primjer jednog referentnog elementa: siluete, preuzete iz velikog broja povijesnih razdoblja.

- ❖ Patentirani „Neutralni kazališni kostim” je primjer rješenja kostima koji nadilazi kostim epohe. Baziran na elementu siluete u sebi ima ugrađene mehanizme koji ga mogu transformirati da asocira na siluete različitih povijesnih perioda.

budi 10. uzor HRVATSKA UDRUGA INOVATORA PODUZETNIKA **inova 39.**

Neutralni kazališni kostim

AUTOR: JASMINA PACEK
 LIMBETIČKA AKADEMIJA U OSIJEU
 Petra Šušića 17, 31000 Osijek
 Tel: +385 99 7340 552 | e-pošta: jasminka.pacek@pauk.hr

ZAJLITA INTELIGENTNA I NOVA VARIJETA:
 CAJLITIRANO PRAVO SIMETRIČNO IZGLED DIVERZITET IZGLEDI
 ČIST DIVERZITET U OBLIKU DIVERZITET IZGLEDI

KAJA IZGLEDI:
 DIVERZITET IZGLEDI DIVERZITET IZGLEDI DIVERZITET IZGLEDI

TRAJNO IZGLEDI:
 IZGLEDI IZGLEDI IZGLEDI IZGLEDI IZGLEDI IZGLEDI

OPIS IZGLEDI INOVACIJE:

Neutralni kazališni kostim su modularni odjevni predmeti (haljina, hlače i jakna) koja nizom zatvarača omogućuje transformaciju na području ovratnika, rukava te na donjem dijelu tijela s ciljem promjene siluete. Cilj ovakvog kostima je laka i brza mogućnost transformacije unutar jednog kostima. Izuzetno je pogodan za primjenu u obrazovnim institucijama kao i za predstave u kojima se jedan glumac treba brzo transformirati u razne likove i / ili epohe.

NETWORKING 4 SUCCESS

OPIS I IZGLED INOVACIJE:

Neutralni kazališni kostim su modularni odjevni predmeti (haljina, hlače i jakna) koja nizom zatvarača omogućuje transformaciju na području ovratnika, rukava te na donjem dijelu tijela s ciljem promjene siluete. Cilj ovakvog kostima je laka i brza mogućnost transformacije unutar jednog kostima. Izuzetno je pogodan za primjenu u obrazovnim institucijama kao i za predstave u kojima se jedan glumac treba brzo transformirati u razne likove i / ili epohe.

„Neutralni kazališni kostim” patent AUKOS, Osijek, autor inovacije: Jasmina Pacek

- ❖ Ovi kostimi jednostavno se transformiraju tijekom izvođenja. Vrlo su korisni za monodrame u kojima jedan izvođač igra brojne likove iz različitih povijesnih razdoblja te nema vremena za dugotrajna presvlačenja (primjerice kada se transformacije trebaju dogoditi na sceni).

„Neutralni kazališni kostim” patent AUKOS, Osijek, autor inovacije: Jasmina Pacek

- ❖ Transformacijski kostimi koji nadilaze kostime epohe mogu se koristiti i u obrazovne svrhe sa studentima dramske umjetnosti koji igraju širok raspon likova iz različitih povijesnih razdoblja, a potrebna im je samo naznaka svakog od njih.

„Neutralni kazališni kostim” patent AUKOS, Osijek, autor inovacije: Jasmina Pacek

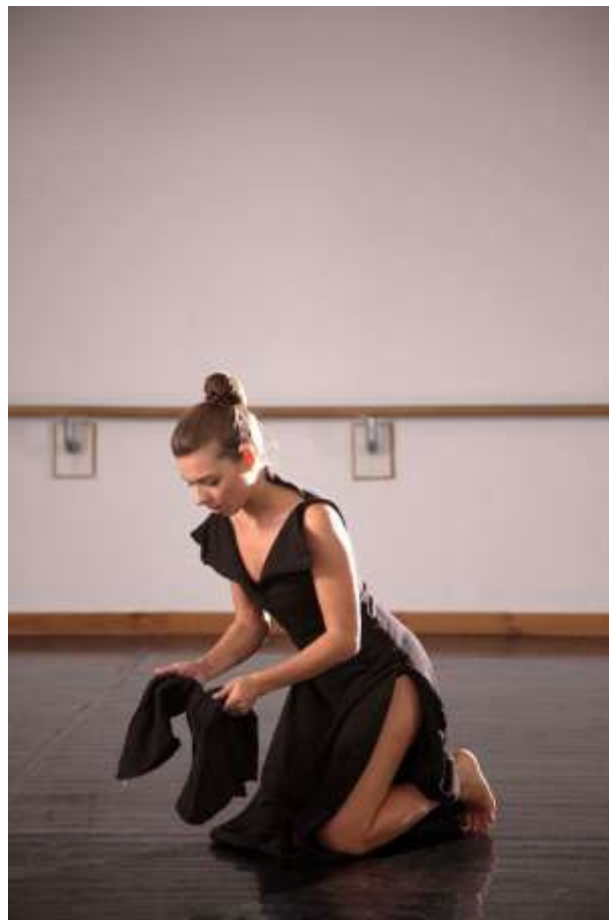

- ❖ Ovaj kostim može se transformirati kako bi prikazao povijesna razdoblja od početka šivanog kostima, zapadnih i istočnih civilizacija.

„Neutralni kazališni kostim” patent AUKOS, Osijek, autor inovacije: Jasmina Pacek

❖ Na fotografijama su prikazane samo neke od mogućih varijacija ovog kostima.

„Neutralni kazališni kostim” patent AUKOS, Osijek, autor inovacije: Jasmina Pacek

❖ „Neutralni kazališni kostim“ modularni je odjevni predmet u dvije verzije: ženskoj (haljina) i muškoj (hlače i jakna).

„Neutralni kazališni kostim“ patent AUKOS, Osijek, autor inovacije: Jasmina Pacek

❖ Ovaj je kostim nagrađivana, patentirana inovacija u vlasništvu Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku, Hrvatska.

„Neutralni kazališni kostim” patent AUKOS, Osijek, autor inovacije: Jasmina Pacek

❖ Kostim je osvojio Grand Prix Nikolu Teslu na Međunarodnom sajmu inovacija, INOVA 39 u 2014. godini. Glavna nagrada prvi puta dodijeljena je za inovaciju s primjenom u umjetnosti, a ne znanosti. Kostim je osvojio i zlatnu medalju za najbolju hrvatsku inovaciju u 2014.godini te međunarodnu AGEPI medalju Državne agencije za Intelektualno vlasništvo Republike Moldavije.

„Neutralni kazališni kostim” patent AUKOS, Osijek, autor inovacije: Jasmina Pacek

Zadatak 4:

- **Kreirajte vaš autorski „svevremenski” kostim** koji u sebi nosi obilježja što većeg broja različitih epoha. Najbolje je odabrati samo jedan osnovni element dizajna kostima i promatrati kako se mijenjao kroz vrijeme.

Kreirajte transformacijski kostim: ugradite u njega mehanizme pomoću kojih izvođač na sceni može mijenjati odabrana obilježja brzo i jednostavno.

Kreirajte i mušku i žensku inačicu takvog kostima.

5. Nepostojanje kostima epohe

(Lacking)

❖ Kostimi kod kojih primjećujemo nepostojanje povijesnih referenci pripadaju petoj kategoriji ove taksonomije: „Nepostojanje kostima epohe”.

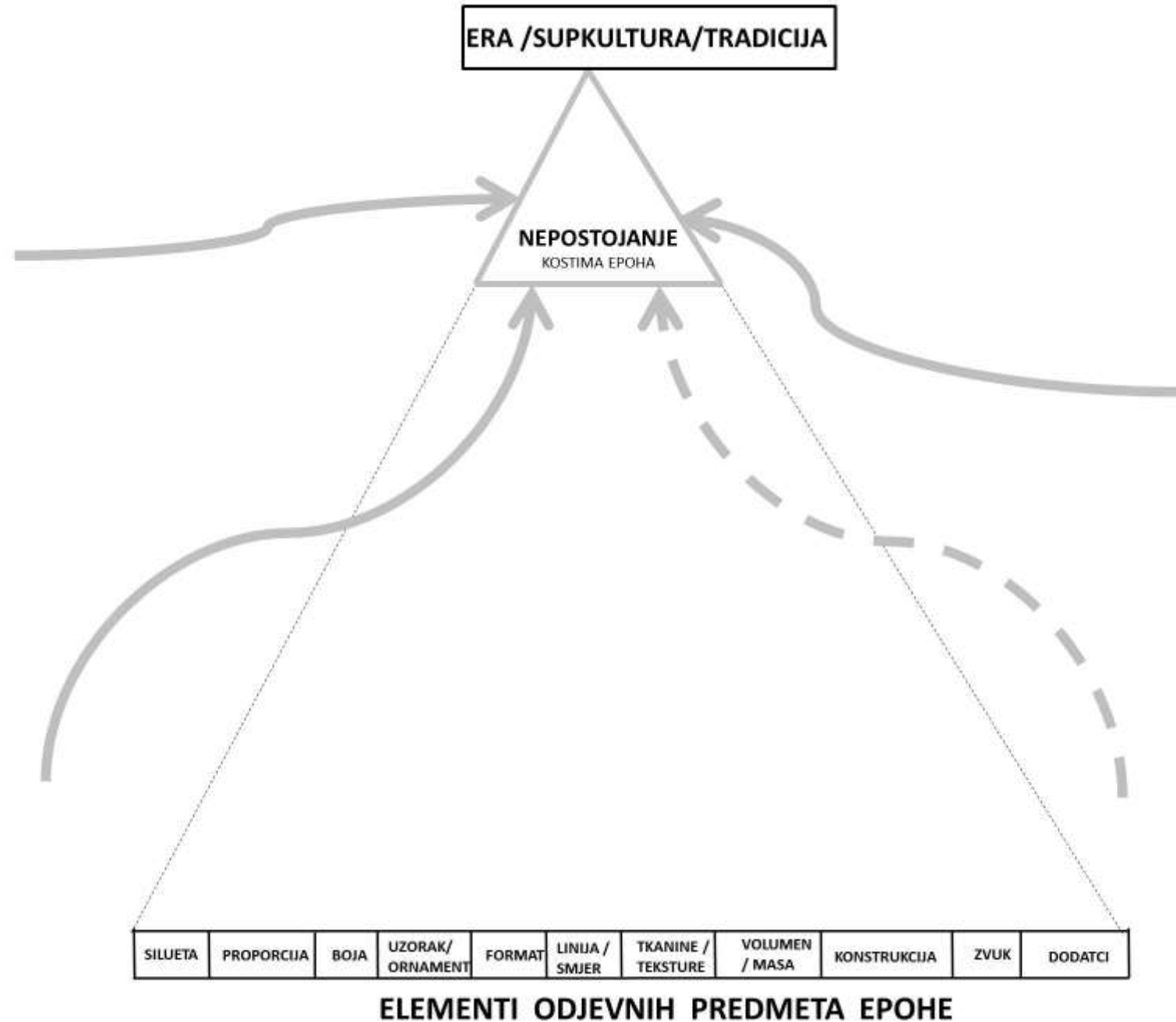
❖ Razlikujemo dvije potkategorije :

- Dehumanizirani kostimi
- Nagost

❖ Peta kategorija su kostimi bezvremenskih obilježja, dakle nemaju prepoznatljive epohe, tradicije niti supkulture a bave se isključivo funkcionalnim i drugim karakteristikama odijevanja i karaktera lika.

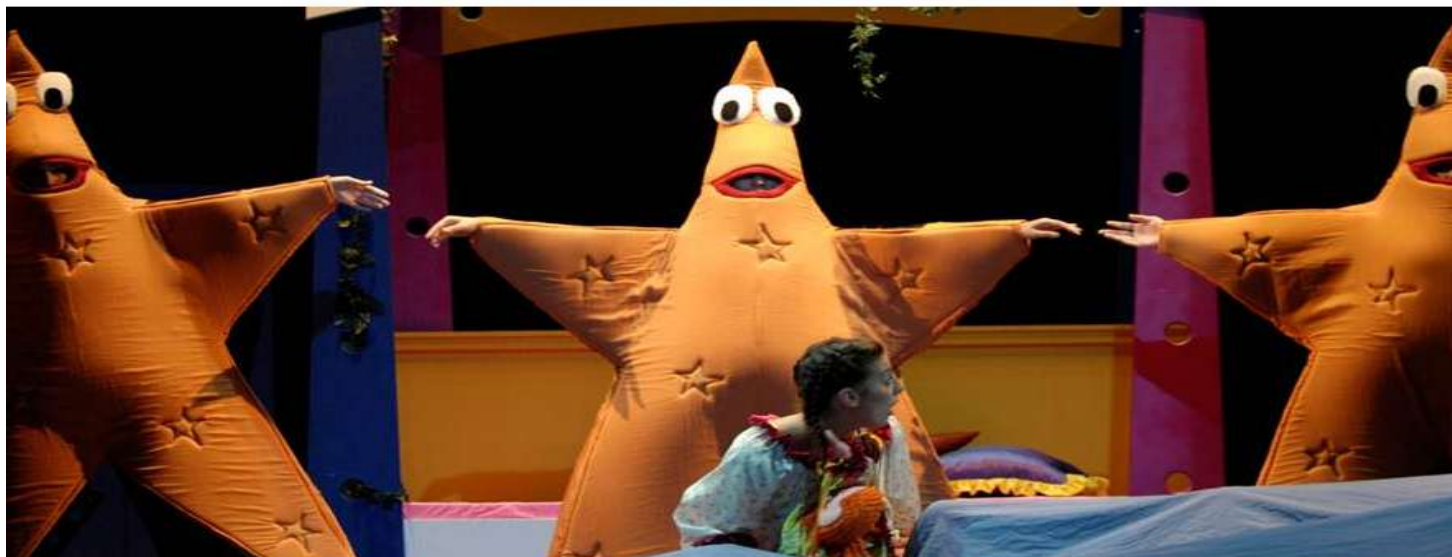
❖ Najčešće su inspirirani stvarima, pojavama i sl.

- ❖ Dehumanizirani kostimi
- ❖ Nagost

✓ *Dehumanized costumes (Non-garment)*
✓ *Nudity*

□ Dehumanizirani kostimi

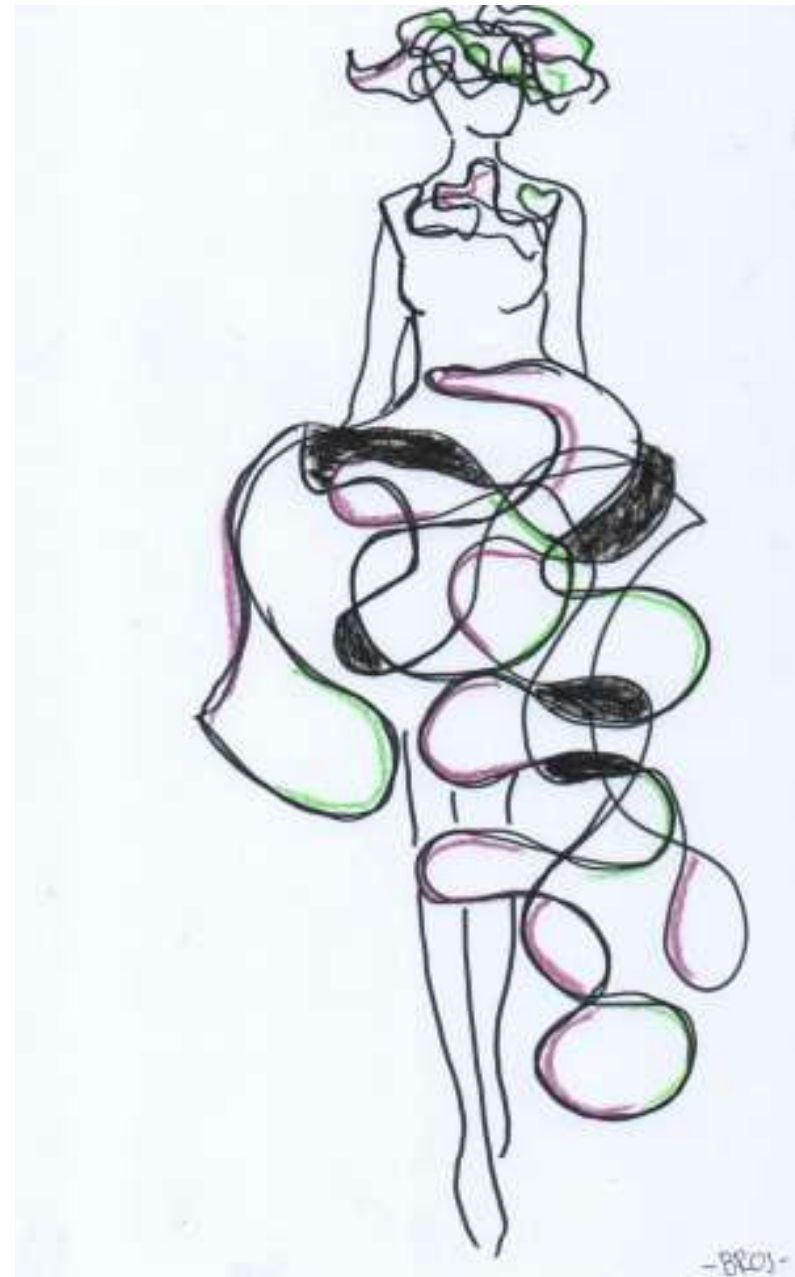
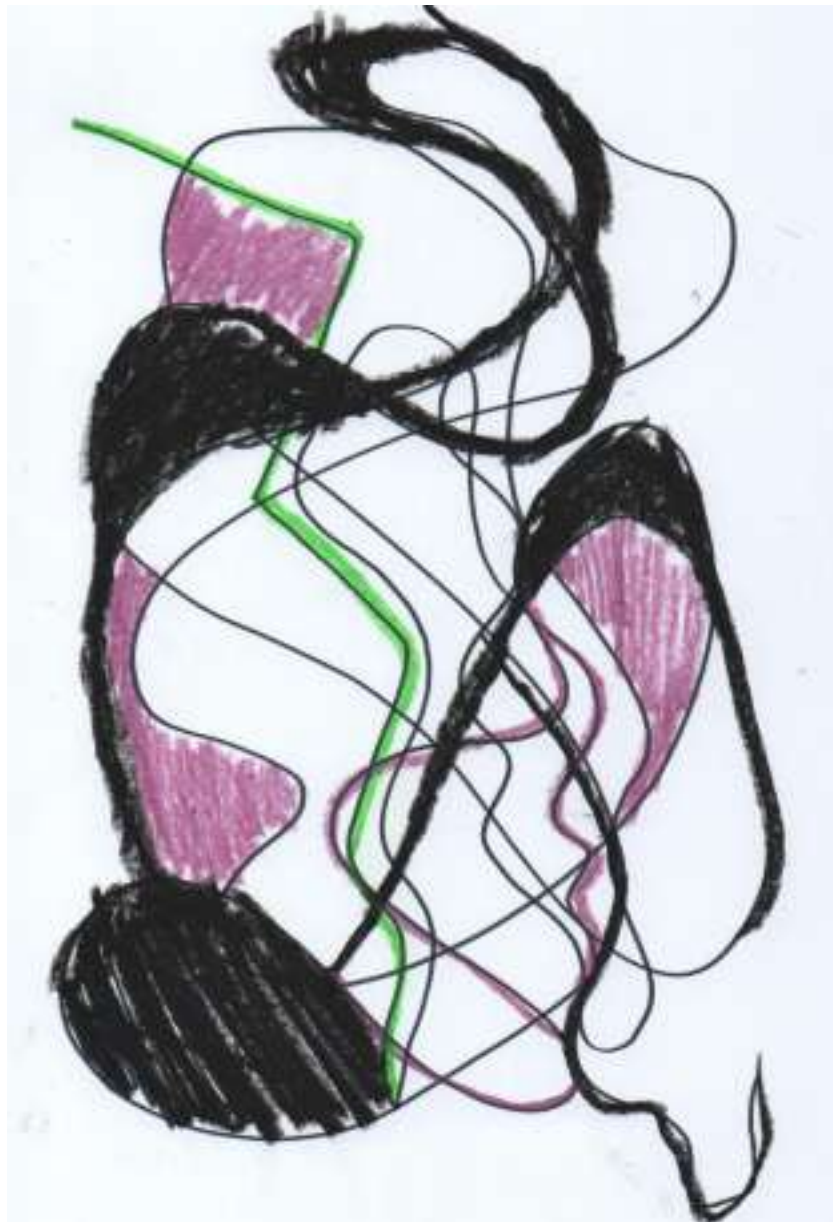
- Dehumanizirani kostimi su oni kostimi čija likovnost mijenja fokus asocijacije s čovjeka na nešto drugo. Oni mogu biti nadahnuti primjerice životinjama, biljkama, predmetima, prirodnim pojavama , apstraktnim motivima i sl.
- Treba razlikovati ovakav kostim od scenske rekvizite ili animirane lutke. Na primjer, stablo koje jednostavno sjedi na pozornici izrađeno od materijala za oblikovanje (drvo, gips, papir, itd.) smatra se elementom scenografije ili rekvizitom. Ako objekt animiraju ljudi koji vuku vrpce ili različite mehanizme, smatra se animiranom lutkom. Ako se u kostimu nalazi osoba, to je dehumanizirani kostimografski kostim .

❖ U primjeru su dehumanizirani kostimi koji nemaju elemente kostima epohe, inspirirani nebeskim tijelima (zvijezde, mjesec), životinjama (leptir) i biljkama (crveni makovi) za potrebe dječije predstave.

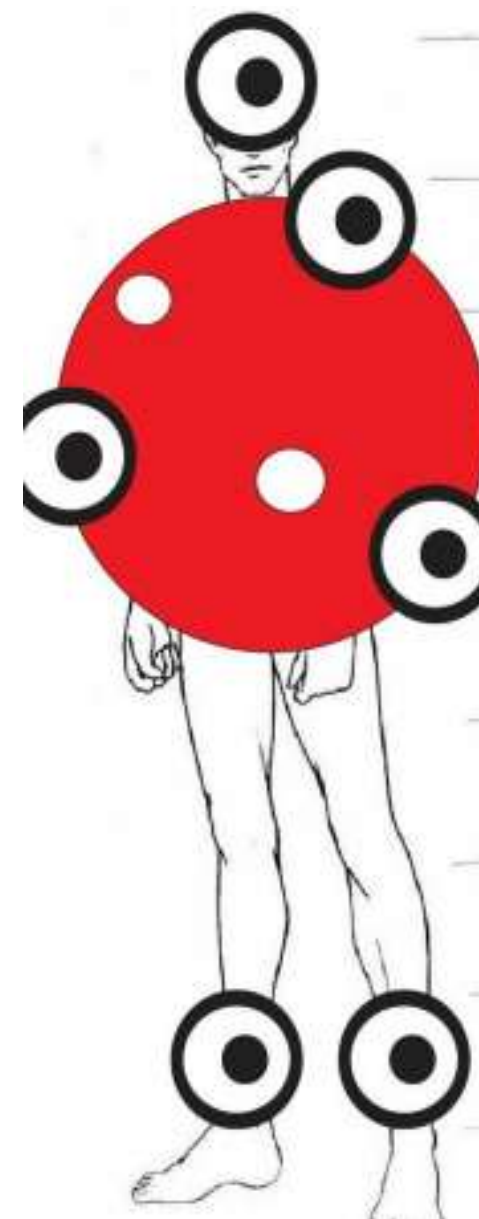
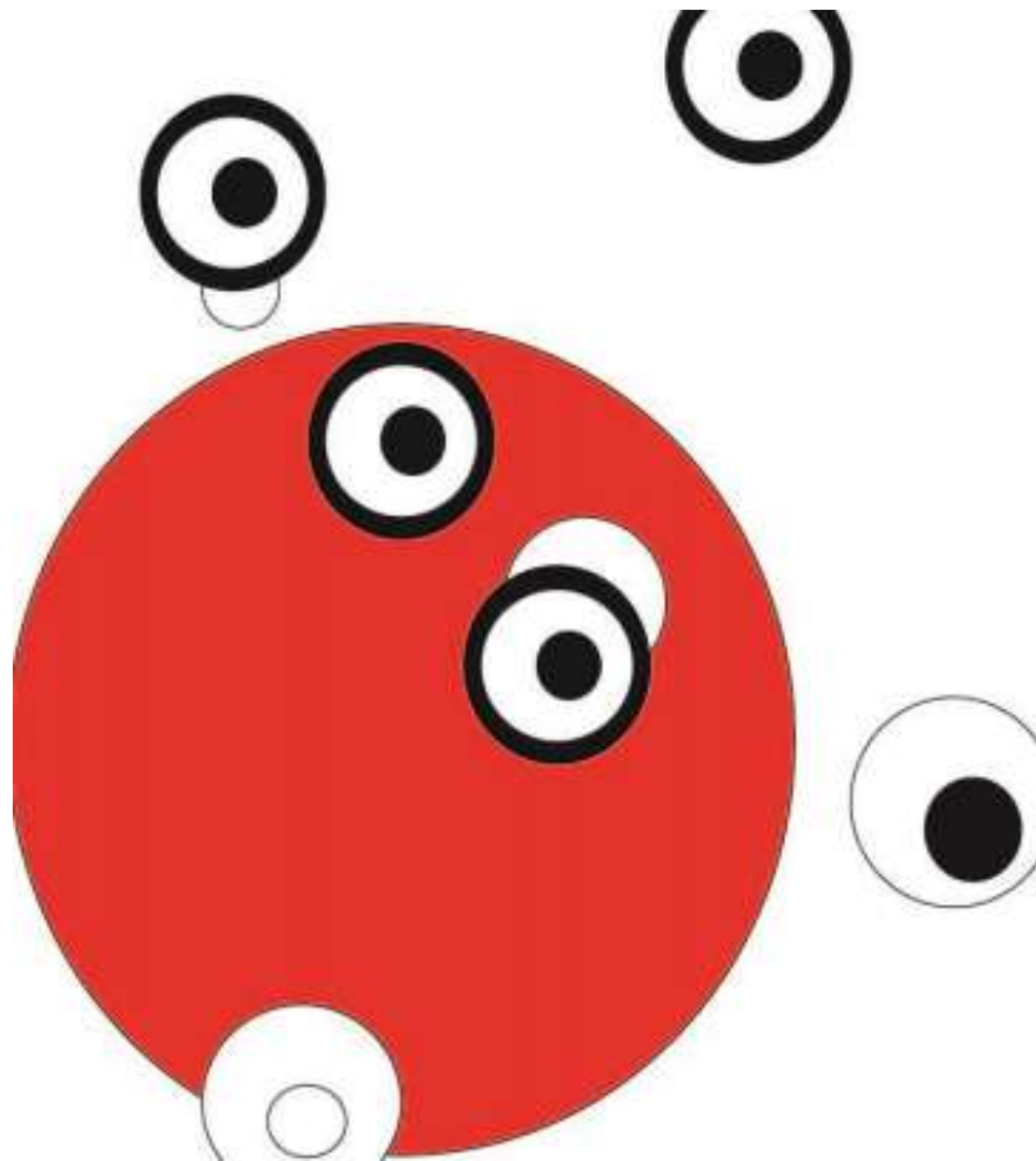
Ogledalo”, HNK u Osijeku, dizajner kostima:Stela Tenšek

❖ Nepostojanje
kostima epohe.
Kostim dizajniran
prema
organskom,
apstraktnom i
bezvremenskom
motivu.

Studentski rad Larisa Vukić, AUKOS,

❖ Kostim
inspiriran
geometrijskim
oblicima.

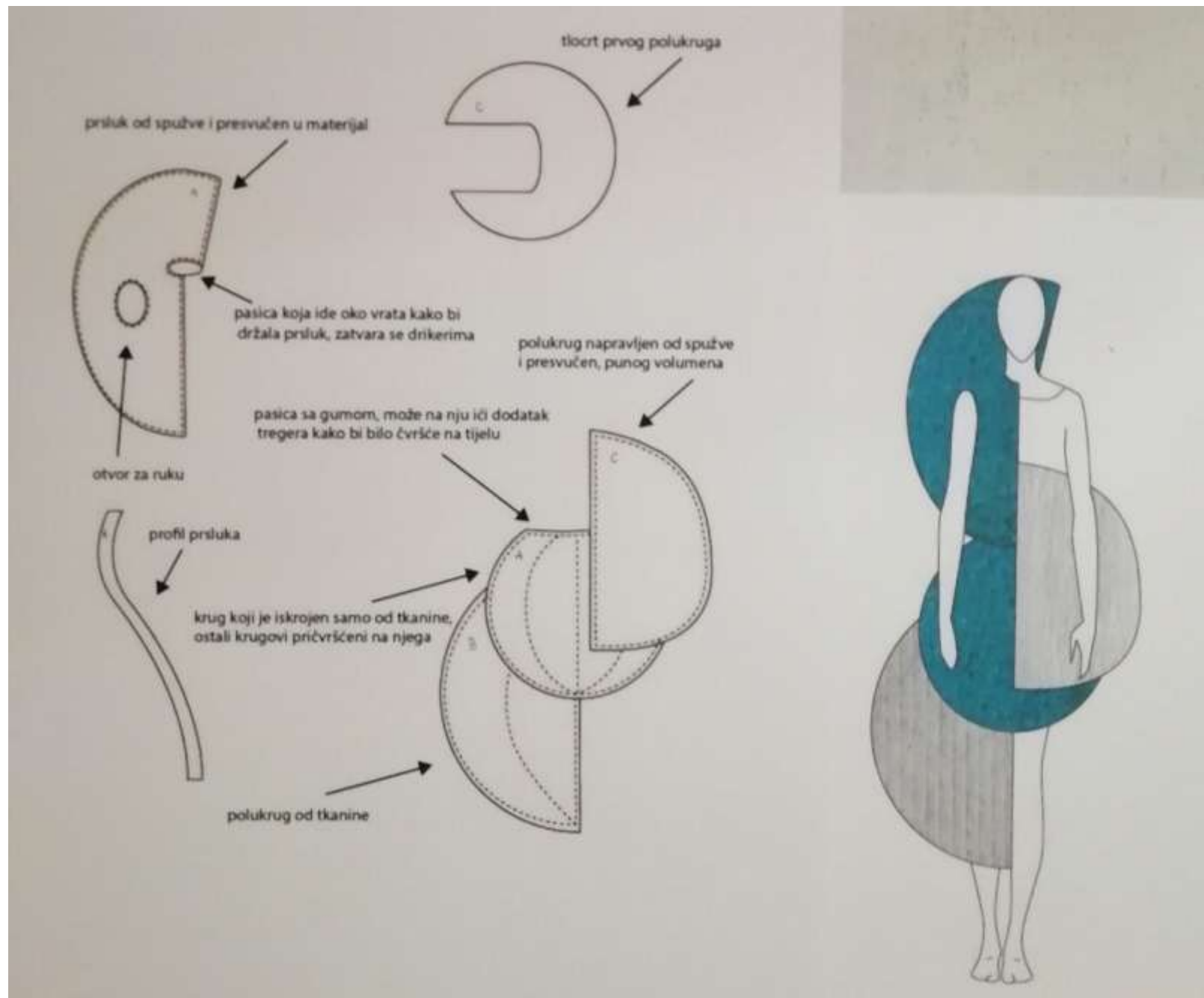

Studentski rad Larisa Vukić, AUKOS,

❖ Kostim
inspiriran
geometrijskim
oblicima.

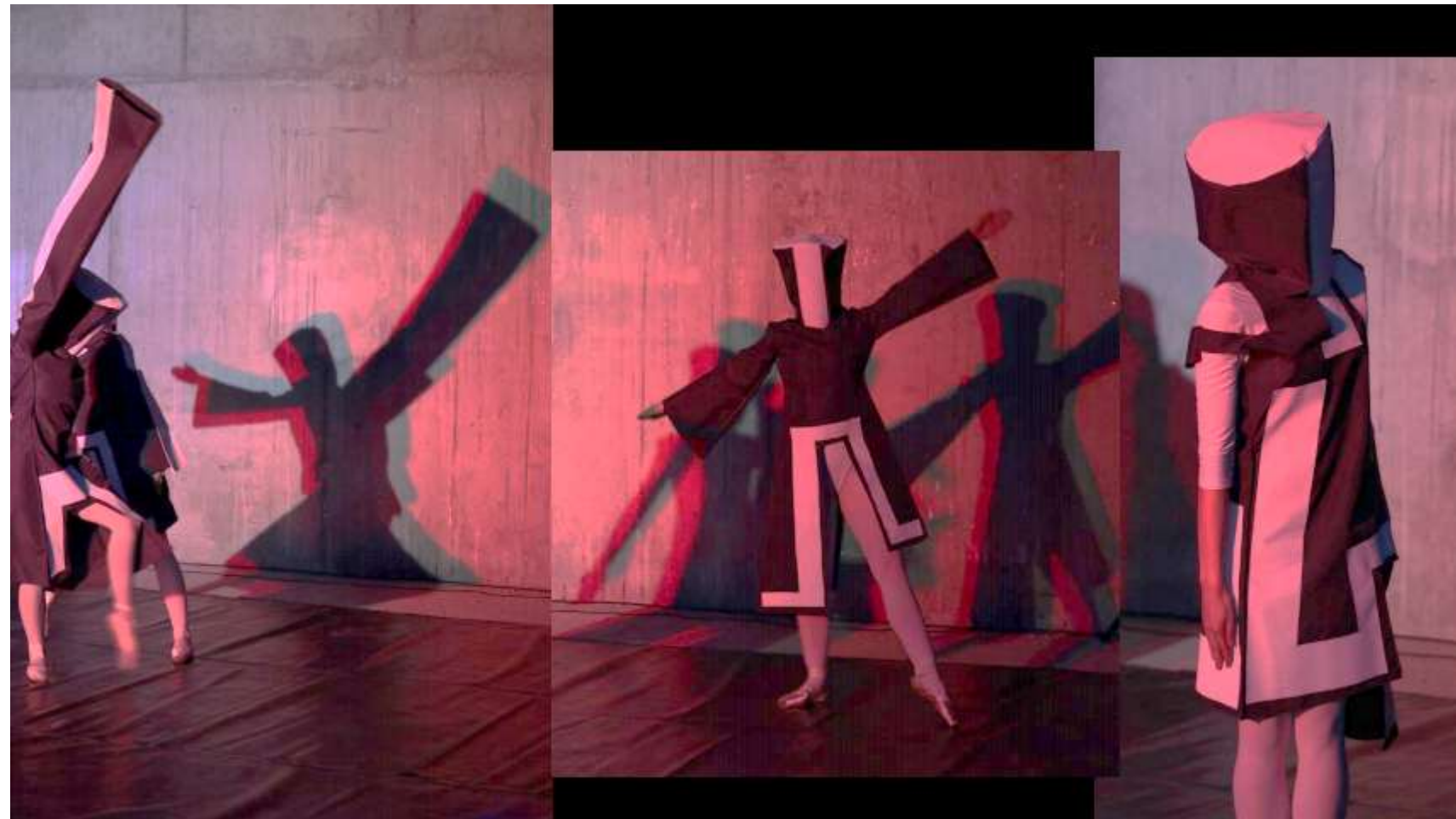
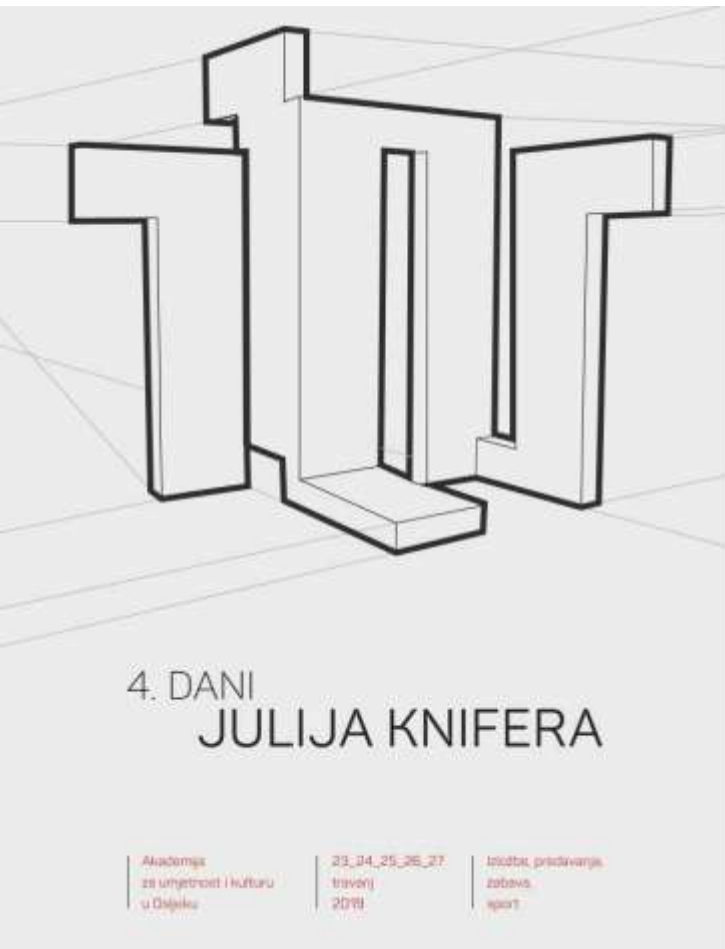
❖ Kostim inspiriran geometrijskim oblicima.

Studentski rad Larisa Vukić, AUKOS

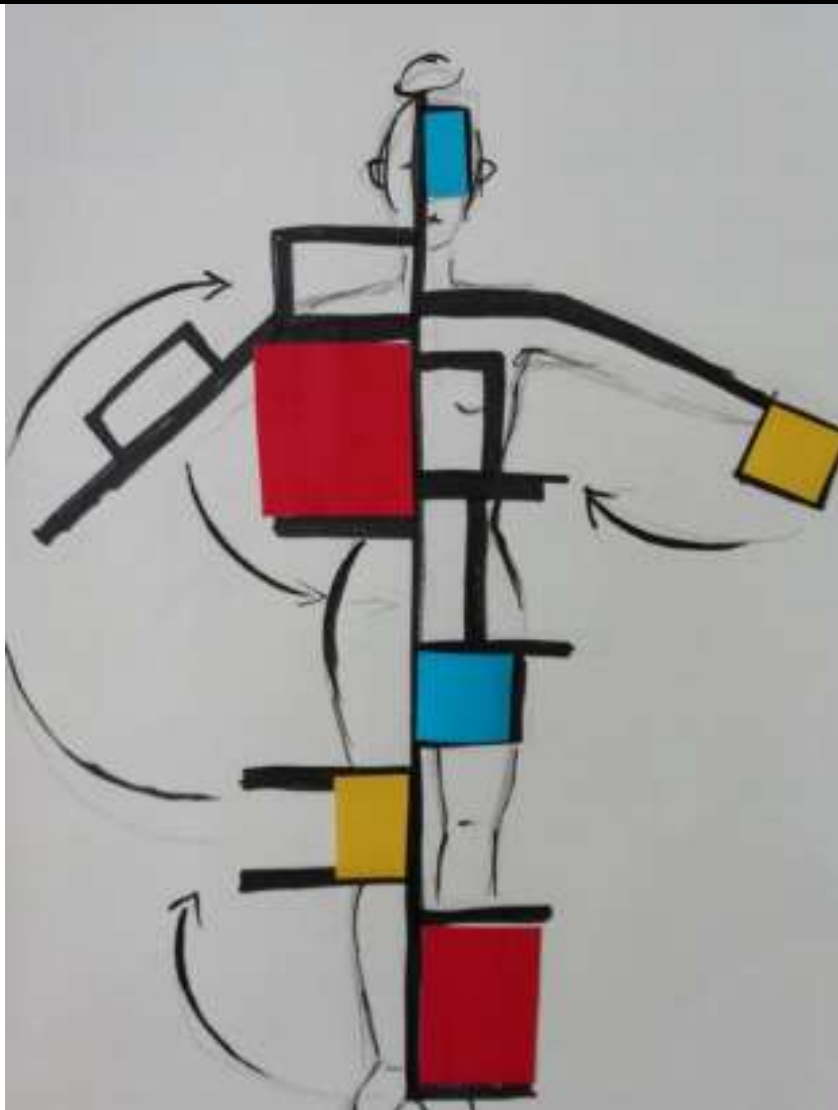

❖ Serija kostima inspirirana umjetničkim radom poznatih vizualnih umjetnika: Knifer.

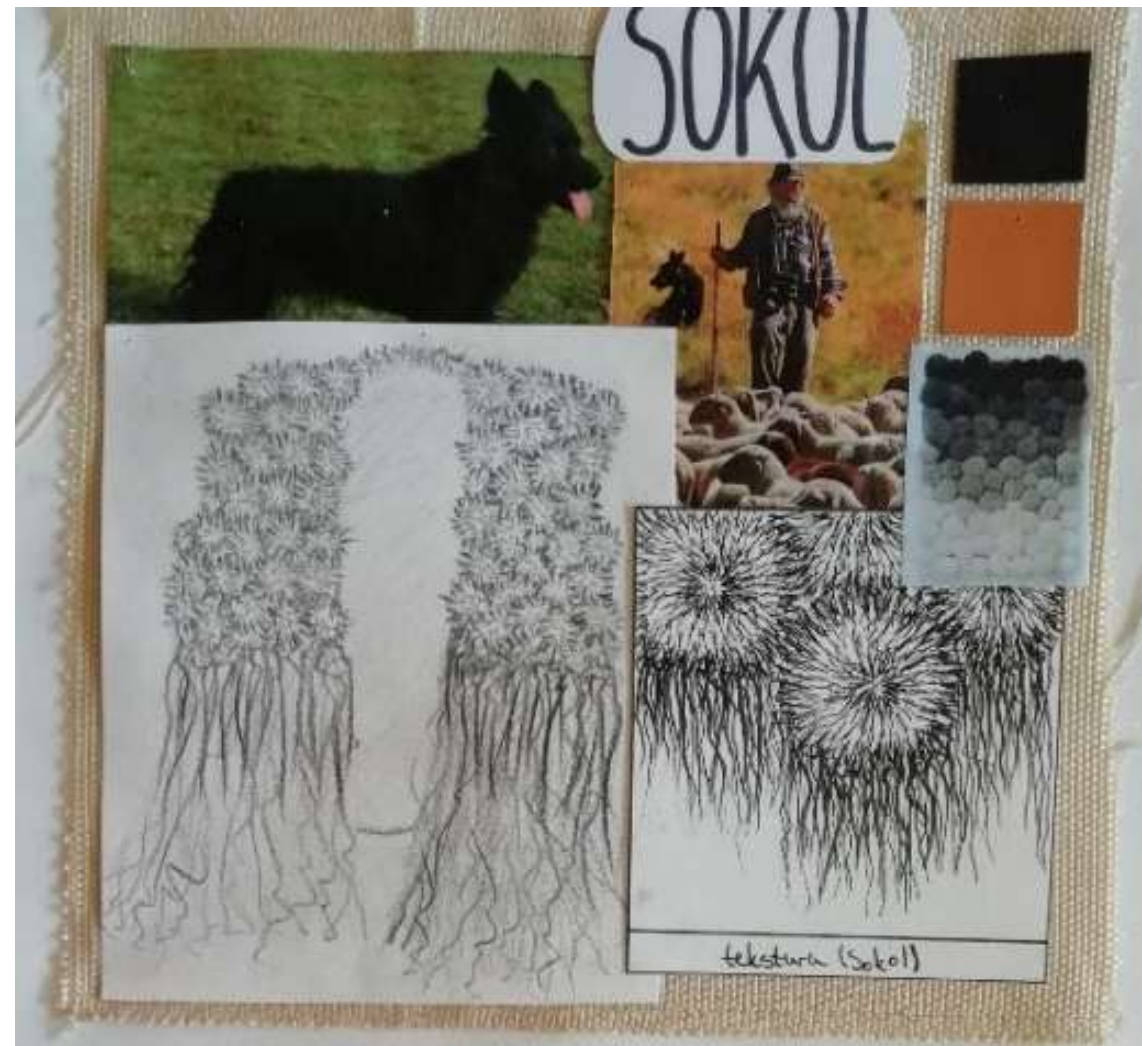
Studentski radovi Marija Pletikosić, Larisa Vukić, Krešimir Tomac, Mario Tomašević, AUKOS

❖ Serija kostima inspirirana umjetničkim radom poznatih vizualnih umjetnika: Mondrian.

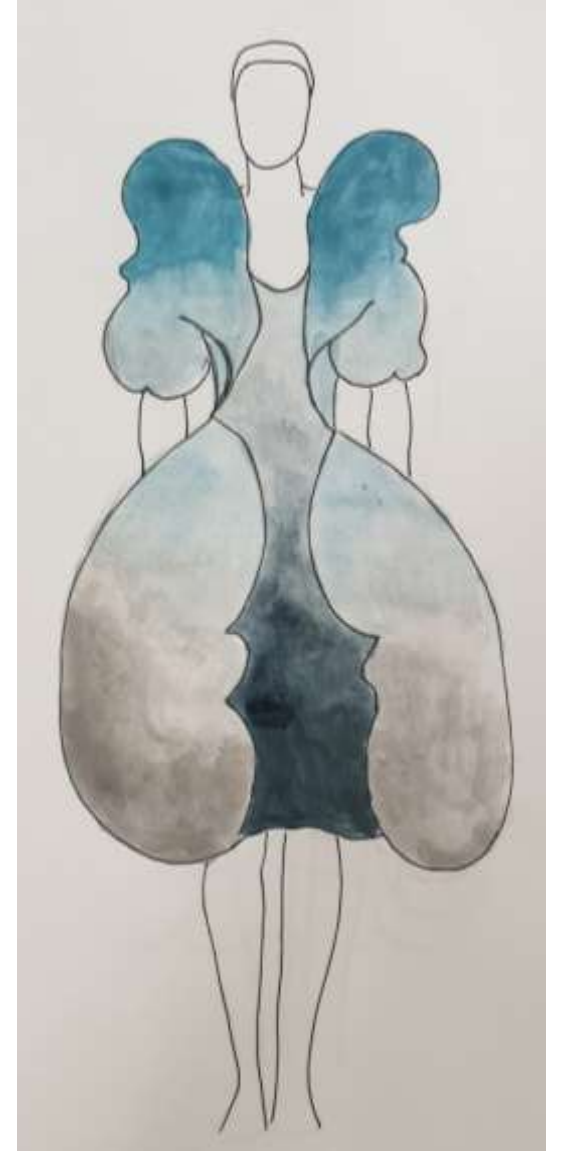
Studentski rad Larisa Vukić, AUKOS

❖ Serija kostima inspirirana životinjama: psi. Unikatne teksture za pleteninu inspirirane teksturom psećeg krzna.

Studentski rad Larisa Vukić, AUKOS

❖ Serija kostima inspirirana životinjama iz animiranih filmova: slonić Dumbo. Unikatne siluete haljina inspirirane su siluetom Dumbovih ušiju.

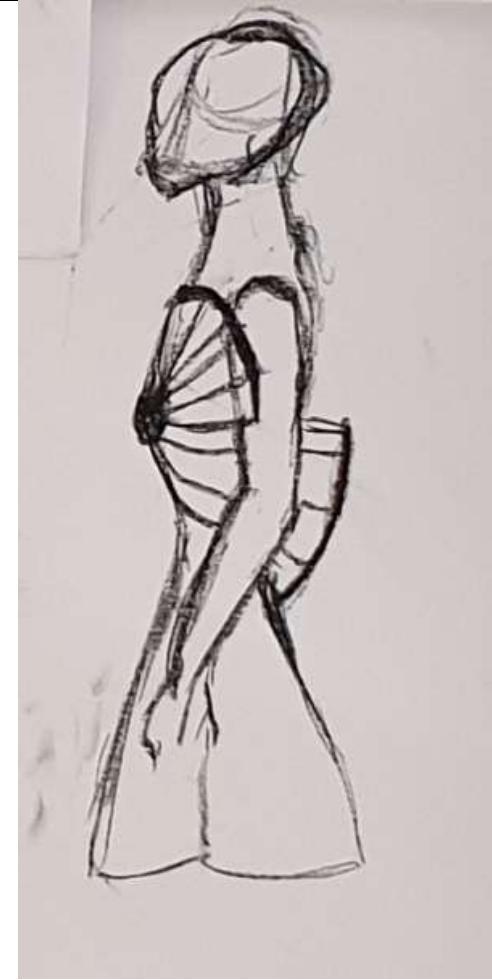
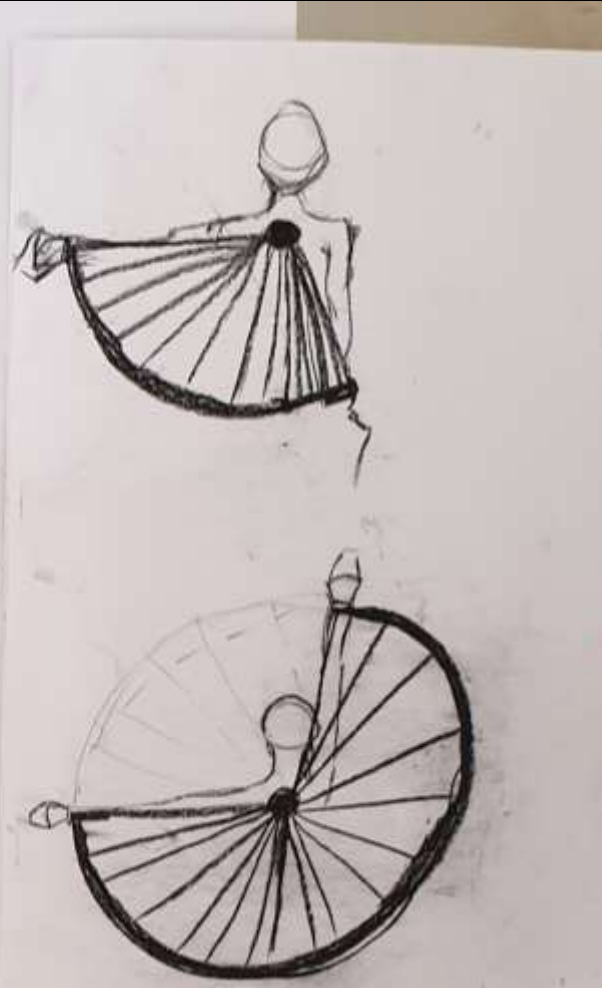
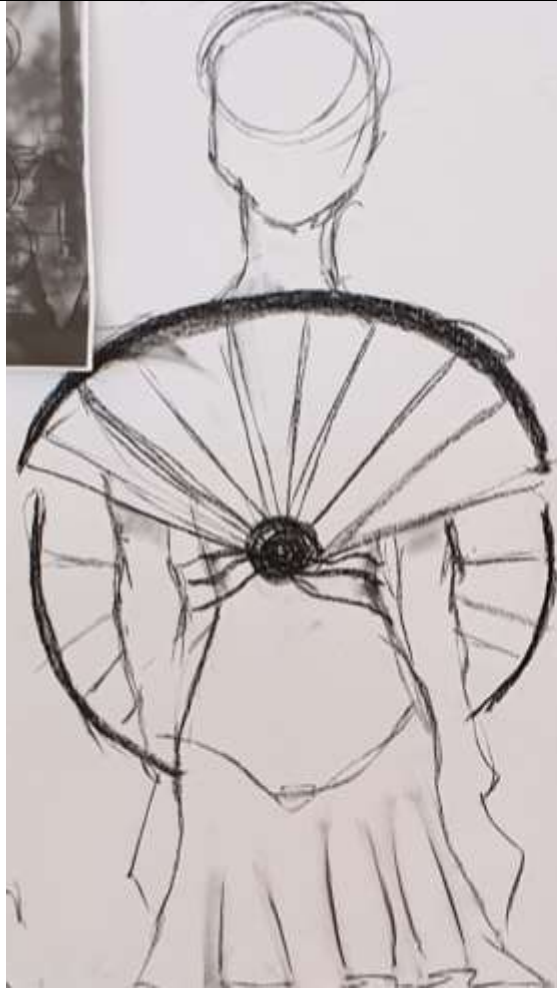

Studentski rad Atalanta Grigaliunaite, IADT

❖ Serija kostima inspirirana objektom: mašina. Unikatne siluete kostima kreirane na osnovu siluete mašine, koja je izuzetno uvećana.

❖ Serija kostima inspirirana objektima svakodnevnog korišćenja: kotači bicikla. Unikatne siluete, proporcije i konstrukcije inspirirane su elementom kotača.

Studentski rad Emma Ivanković, Festival mladog kazališta, Bale, Hrvatska, Masterklasa kostimografije 2019.

□ Nagost

- ❖ Neki će tvrditi da golo tijelo na pozornici nije kostim, ali prema definiciji kostima sve što se nosi na pozornici je kostim, bilo da je riječ o slojevima odjeće ili ničemu.
- ❖ Golotinja se smatra kostimom. A budući da golotinji nedostaju reference odjeće iz povijesnog razdoblja, ona pripada u petu kategoriju ove taksonomije. Smith tvrdi da su gola tijela karakteristična za suvremeniji kazališni izraz, dok Misalović naglašava golo tijelo kao najstariji i najiskreniji izražajni ljudski kostim.
- ❖ Smith, zbog onoga što se događa u kazalištu zaštite okoliša, također postavlja pitanje čitave budućnosti kostimiranja: "Hoćemo li se vratiti lijepo dizajniranoj odjeći? Ipak, istodobno se ne bi čudio ni da je potpuna golotinja smjer u kojem se kreće ekološko kazalište." (Gillette, J. Michael. *Theatrical Design and Production: An Introduction to Scenic Design and Construction, Lighting, Sound, Costume and Makeup*. McGraw-Hill, New York, 2007, page 438.)
- ❖ „I sama ljudska koža, kao i oblik ljudskog tijela, djeluju kao zamišljeni, najstariji, najiskreniji i najizrazitiji ljudski kostim.“ (Misailović, Milenko. *Dramaturgija kostimografije. Sterijino pozorje; Dnevnik, Novi Sad, Srbija, 1990., stranica 126.*)

Zadatak 5:

- Izaberite izvor inspiracije koji ne proizilazi iz elemenata povijesnih kostima, odnosno odjevnih predmeta uopće. **Izvor inspiracije mogu biti stvari, pojave, biljke, životinje i slično. Kreirajte seriju kostima** inspiriranih tim elementima potpuno slobodno (minimalno pet kostima).

Dajte likovima u kostimu karakterna obilježja i imena.

Riječima objasnite zašto koji lik ima upravo takav kostim kakav ste osmislili.

LITERATURA

Knjige:

1. Aiofe, Monks. *The Actor in Costume*. Palgrave Macmillan, London, UK, 2010.
2. Barton, Lucy. *Historic Costume for the Stage*. Adam and Charles Black, London, 1949.
3. Batušić, Nikola. *Hrvatska kazališna kritika*. MH, Zagreb, 1971.
4. Bicat, Tina. *The Handbook of Stage Costumes*. The Crowood Press Ltd. Wiltshire, UK, 2006.
5. Brooks Young, Agnes. *Stage Costuming*. The Macmillan Company, New York, 1933.
6. Car-Mihec, Adriana. *Dnevnik triju žanrova*. Biblioteka Mansioni. Hrvatski centra ITI-UNESCO, Zagreb, 2003.
7. Cassin Scott, Jack. *The Stage Costume Sourcebook*. Players Press, Studio City, CA, 1999.
8. Cassin Scott, Jack. *Costume and Settings for Historical Plays, Volume One, The Classical Period*. Players Press, Studio City, CA, 2005.
9. Cvitan-Černelić, Mirna; Bartlett, Đurđa; Vladislavić, Tonči. *Moda, povijest, sociologija i teorija mode*. Školska knjiga, Zagreb, 2002.
10. Cunningham, Rebecca. *The Magic Garment: Principles of Costume Design*. Waveland Press Inc, Long Grove, IL, 1993.
11. D'Amico, S. *Povijest dramskog teatra*. Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1972.
12. De Marinis, Marco. *Razumijevanje kazališta*. AGM, Zagreb, 2006.
13. Dorfles, Gillo. *Moda. Golden marketing*, Zagreb, 1997.
14. Farr, Kendall. *The Pocket Stylist*. Penguin Group, New York, 2004.
15. Fernie, Eric. *Art History and its Methods: A critical anthology*. Phaidon, London, 1995.
16. Fischer Lichte, Erika. *Costume .The Semiotics of Theatre*. Indiana University Press, Bloomington, Indianapolis, 1992.
17. Frye, Northop. *Anatomija kritike*. Naprijed, Zagreb, 1979.
18. Galović, Milan. *Moda, zastiranje i otkrivanje*. Znanost u džepu; Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2001.
19. Gillette, J. Michael. *Theatrical Design and Production: An Introduction to Scenic Design and Construction, Lighting, Sound, Costume and Makeup*. McGraw-Hill, New York, 2007.
20. Grimball, Elizabeth B. and Wells, Rhea. *Costuming a Play*. Century Co., New York, 1925.
21. Gunn, Tim. *A Guide to Quality, Taste and Style*. Harry N. Abrams, inc., New York, 2007.

22. Ingham, Rosemary; Covey, Liz. *Costume Designer's Handbook: A Complete Guide for Amateur and Professional Costume Designers*. Heinemann Educational Books Inc., Portsmouth, NH, 1992.
23. Ingham, Rosemary; Covey, Liz. *The Costume Technician's Handbook*, 3rd ed. Heinemann Educational Books Inc., Portsmouth, N.H, USA, 2003.
24. Jauss, H.R. *Estetika recepcije*. Nolit, Beograd, 1978.
25. Kennedy, Dennis (ur). *Costume: The Oxford Encyclopedia of Theatre and Performance*. Oxford University Press, New York, 2003.
26. Klepper, Erhard. *Costumes Through the Ages: Over 1400 Illustrations*. Dover Publications, USA, 1999.
27. Kohler, Carl. *A History of Costume*. Dover Publications, Inc., New York, 1963.
28. Kurzweil, Ray. *The Singularity is Near*. Penguin books, New York, 2005.
29. Laver, James. *Costume in the Theatre*. Hill and Wang, New York, 1965.
30. Laver, James. *Drama, Its Costume and Décor*. The Studio Publications, London, 1951.
31. La Motte, Richard. *Costume Design 101: the Business and Art of Creating Costumes for Film and Television*. Michael Wiese Production, Studio City, CA, USA, 2010.
32. Lazić, Radoslav. *Traktat o scenografiji i kostimografiji*. Biblioteka dramskih umjetnosti, Beograd, 2009.
33. Leventon, Melissa. *Illustrated History of Costume from Ancient Times to the Nineteenth Century for Every Level of Society*. St. Martin's Griffin, New York, 2008.
34. Matheopoulos, Helena. *Fashion Designers at the Opera*. Thames and Hudson, New York, 2011.
35. Melvill, Harald. *Historic Costume for The Amateur Theater and How to Make It*, Dufour Editions, Philadelphia, 1964.
36. Misailović, Milenko. *Dramaturgija kostimografije*. Sterijino pozorje, Dnevnik, Novi Sad, 1990.
37. Nadoolman Landis, Deborah. *Screencraft- Costume Design*. Focal Press, Burlington, MA, USA, 2003.
38. Nikčević, Sanja. *Kazališna kritika ili neizbježni suputnik*. UAOS; Leykam International d.o.o., Osijek; Zagreb, 2012.
39. O'Donnol, Shirley Miles. *American Costume 1915-1970; A Source Book for the Stage Costumer*. Indiana University Press, Bloomington, 1982.
40. Palmer, Richard H. *The Critics' Canon*. Greenwood Press, Connecticut, 1988.
41. Prisk, Berneice. *Stage Costume Handbook*, H

42. Rohrbach, Karl; Kretschmer, Albert. Pictorial Encyclopedia of Historic Costume: 1200 Full-Color Figures. Dover Publications, Mineola, New York, 2007.
  43. Russell, Douglas A. Stage Costume Design: Theory, Technique and Style. Englewood Cliffs: Prentice-Hall Inc., New Jersey, 1985.
  44. Smith, C. Ray. The Theater Crafts Books of Costumes. Theater Crafts Books, Rodale Press Inc., Emmaus, PA, 1973.
  45. Thorne, Gary. Designing Stage Costumes. The Crowood Press, Wilthshire, UK, 2001.
  46. Todorović, Aleksandar. Sociologija mode. Gradina, Niš, 1980.
  47. Van Witsen, Leo. Costuming For Opera. Indiana University Press, Bloomington, 1981.
  48. Walkup, Fairfax Proudfit. Dressing the Part, A History of Costumes for the Theater. Appleton Century –Crofts, Inc. , New York, 1950.
-
- h, Karl; Kretschmer, Albert. Pictorial Encyclopedia of Historic Costume: 1200 Full-Color Figures. Dover Publications, Mineola, New York, 2007.
  43. Russell, Douglas A. Stage Costume Design: Theory, Technique and Style. Englewood Cliffs: Prentice-Hall Inc., New Jersey, 1985.
  44. Smith, C. Ray. The Theater Crafts Books of Costumes. Theater Crafts Books, Rodale Press Inc., Emmaus, PA, 1973.
  45. Thorne, Gary. Designing Stage Costumes. The Crowood Press, Wilthshire, UK, 2001.
  46. Todorović, Aleksandar. Sociologija mode. Gradina, Niš, 1980.
  47. Van Witsen, Leo. Costuming For Opera. Indiana University Press, Bloomington, 1981.
  48. Walkup, Fairfax Proudfit. Dressing the Part, A History of Costumes for the Theater. Appleton Century –Crofts, Inc. , New York, 1950.

Članci:

1. Adams, Charlotte, *The Costume Class*. Vol. 17, No. 2 (Jul., 1887), pp. 34-35. *The Art Amateur*, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/25628605>. Accessed: 25-07-2017 09:28 UTC
2. Biskupović, Alen. *Mletački trgovac*, *Hrvatsko slovo*, 10.2.2012.
3. Biskupović, Alen. *Navještenje*, *Kazalište .hr*, 20.6.2014.
4. Biskupović, Alen. *Četiri priče: žena*, *Kazalište .hr*, 9.3.2015.
5. Campbell, Patton. *Research in Theatrical Costume*, Vol. 19, No. 2, *Conference on Theatre Research* (Jun,1967), pp. 286-288. *Educational Theatre Journal*, Published by: The Johns Hopkins University Press, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3205342> . Accessed: 25-07-2017 09:27 UTC
6. Collins, Harry. *Costume Design*, Vol. 13, No. 12 (December, 1922), pp. 514-520, : *The American Magazine of Art*, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2393904> . Accessed: 25-07-2017 09:05 UTC
7. Crandall, C. H. *What Men Think of Women's Dress*. Vol. 161, No. 465 (Aug., 1895), pp. 251-254, *The North American Review*, University of Northern Iowa, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/25103572> , Accessed: 25-07-2017 12:15 UTC
8. Duer, Janet. *Clothes and the Painter*, Vol. 11, No. 3 (Sep., 1919), pp. 154-160. *Art & Life*, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/20543072> . Accessed: 25-07-2017 11:31 UTC
9. Fort, Mary Jane. *Voices of Labor, Creativity, Craft, and Conflict in Global Hollywood* , : University of California Press. (2017). Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/10.1525/j.ctt1pq347f.10>
10. Harby E. Ahmed, *History of Natural Dyes in North Africa 'Egypt'*, In book: *Handbook of Natural Colorants*, pp.27 – 36, Research Gate, DOI: 10.1002/9780470744970.ch3
https://www.researchgate.net/publication/229649986_History_of_Natural_Dyes_in_North_Africa_%27Egypt%27
11. Kushner, Robert. *Life in the Produce Aisle*. Vol. 54, No. 1, *Clothing as Subject* (Spring, 1995), pp. 62-65, *Art Journal*, College Art Association, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/777509> . Accessed: 25-07-2017 09:17 UTC
11. Matasović, Trpimir. *Norma*, *Zarez*, 28.4.2011.
12. Sajler Garmez, Maja. *Mletački trgovac*, *Vjesnik*, 3.1.2012.
13. *Westminster Opera Theatre presents Smetana's 'The Bartered Bride'*, *News at Rider University* (04/02/2017)
14. Vekić, Narcisa. *Kostim kao skulptura Kazališni kostim bez uloge i kostima, ogoljen na postamentu*, *Glas Slavonije*, 28.veljače 2017.
15. Zirner, Laura. *An Approach to Costuming*. *Music Educators Journal*, Vol. 45, No. 1 (Sep. - Oct., 1958), pp. 50-51. Sage Publications, Inc. on behalf of MENC: The National Association for Music Education. Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3389030> . Accessed: 25-07-2017 09:26 UTC

Web stranice:

1. <http://artapprenticeonline.com/blog/understanding-harmony-in-art/>, Retrieved August 22 , 2017.
2. <https://www.thoughtco.com/definition-of-balance-in-art-182423>, Retrieved August 22 , 2017.
3. <https://www.thoughtco.com/definition-of-contrast-in-art-182430>, Retrieved August 22 , 2017.
4. <https://en.wikipedia.org/wiki/Replica>, Retrieved September 6, 2017.
5. <https://www.merriam-webster.com/> , Merriam Webster Dictionary. , Retrieved September 6, 2017.
6. <http://www.thefreedictionary.com/> , The Free Online Dictionary. , Retrieved September 6, 2017.
7. https://www.google.hr/search?source=hp&q=+Transcend++meaning&oq=+Transcend++meaning&gs_l=psy-ab.3..0j0i22i30k1i3.2639.5623.0.6208.9.9.0.0.0.0.151.1136.0j9.9.0...0...1.1.64.psy-ab..0.9.1131.LQWnpcYgciE, Retrieved September 10, 2017.
8. <https://www.goodreads.com/quotes/273347-fashion-is-architecture-it-is-a-matter-of-proportions>, Retrieved September 19, 2017.
9. <https://www.livescience.com/37704-phi-golden-ratio.html>, Retrieved February 26, 2018
10. <https://doi.org/10.1093/gao/9781884446054.article.T082129>, Elkins, James, "Style" in Grove Art Online, Oxford Art Online, Oxford University Press, , Retrieved March 6, 2013.
11. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/unity>, Retrieved February 28, 2018
12. <http://www.tate.org.uk/art/art-terms/c/composition>, Retrieved March 1, 2018
13. <https://en.oxforddictionaries.com/definition/functionality>, Retrieved August 2, 2018
14. <http://www.yourdictionary.com/wearability>, Retrieved August 2, 2018
15. <https://en.oxforddictionaries.com/definition/wearable>, Retrieved August 2, 2018
16. <https://www.dictionary.com/browse/wearability>, Retrieved August 2, 2018
17. <https://www.dictionary.com/browse/comfort?s=t>, Retrieved August 2, 2018
18. https://www.google.hr/search?ei=LbZiW5nIDY_5wQLM86L4Bg&q=comfort++meaning&oq=comfort++meaning&gs_l=psy-ab.3..0l2j0i22i30k1i8.5973.9327.0.9849.9.7.0.2.2.0.549.1119.0j4j5-1.5.0...0...1c.1.64.psy-ab..2.7.1179...0i10k1.0.qwHFh0k78NU, Retrieved August 2, 2018
19. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/budget>, Retrieved August 2, 2018
20. <https://study.com/academy/lesson/what-is-anthropometric-measurement-tools-purpose-methods.html>, Retrieved August 2, 2018

21. <https://biologydictionary.net/anthropometry/>, Retrieved August 2, 2018
22. https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/costume_fitting, Retrieved August 2, 2018
24. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/age>, Retrieved August 3, 2018
25. <https://en.oxforddictionaries.com/definition/gender>, Retrieved August 3, 2018
26. <https://www.webster-dictionary.org/definition/historical%20period>, Retrieved August 3, 2018
27. <https://www.vocabulary.com/dictionary/historic%20period>, Retrieved August 3, 2018
28. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/occupation>, Retrieved August 3, 2018
29. <https://www.dictionary.com/browse/climate>, Retrieved August 3, 2018
30. <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/season>, Retrieved August 3, 2018
31. <https://en.oxforddictionaries.com/definition/indoor>, Retrieved August 3, 2018
32. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/outdoor>, Retrieved August 3, 2018
33. <https://www.dictionary.com/browse/time-of-day>, Retrieved August 3, 2018
33. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/lapse-of-time>, Retrieved August 3, 2018
34. <https://www.theatrefolk.com/blog/drama-teachers-creating-directors-vision/>, Retrieved August 17, 2018
35. <https://gradireland.com/careers-advice/job-descriptions/theatre-director> , Retrieved August 17, 2018
36. https://www.google.hr/search?ei=eUyNW9a2AY61gQaOjaCICA&q=+proportion+definition&oq=+proportion+definition&gs_l=psy-ab.3..0i19k1110.43149.51436.0.51847.23.18.0.5.5.0.177.1898.3j13.16.0....0...1c.1.64.psy-ab..2.21.1932.10..0j35i39k1j0i131k1j0i67k1j0i22i30k1j0i13k1j0i13i30k1.0.azj0GIEfb3o, Retrieved August 17, 2018

Hvala na pažnji !

Kostimografija 1

izv.prof.dr.art. Jasmina Pacek univ.spec.art.therap.

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku